

vergadering **C121**
zittingsjaar 2022-2023

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Onderwijs

van 26 januari 2023

(Een aantal sprekers namen mogelijk deel via videoconferentie.)

**Vlaams
Parlement**

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het verwijderen van asbest in schoolgebouwen – 1093 (2022-2023)	5
VRAAG OM UITLEG van Brecht Warnez aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de gevolgen van stijgende bouw- en rentekosten voor scholenbouwprojecten – 1110 (2022-2023)	10
VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de aanpak van pesten – 1161 (2022-2023)	14
VRAAG OM UITLEG van Annabel Tavernier aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de resultaten van de tweede taalscreening in de derde kleuterklas – 1158 (2022-2023)	
VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het dreigement om het kindergeld af te nemen van kleuters die het Nederlands niet goed beheersen – 1159 (2022-2023)	
VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de resultaten van de KOALA-taalscreening – 1170 (2022-2023)	21
VRAAG OM UITLEG van Jan Laeremans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de langdurig zieke leerkrachten in het onderwijs – 1175 (2022-2023)	31
VRAAG OM UITLEG van Steve Vandenberghe aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de uitval van schooldirecteurs in het basisonderwijs – 1229 (2022-2023)	36
VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het mentale welzijn bij studenten – 1208 (2022-2023)	44
VRAAG OM UITLEG van Hannelore Goeman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de ontwikkeling van de nieuwe eindtermen basisonderwijs en de herziening van de eindtermen eerste graad secundair onderwijs – 1226 (2022-2023)	49

VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over NT2-asielmiddelen voor centra voor volwassenenonderwijs
– 1217 (2022-2023)

55

**VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het verwijderen van asbest in schoolgebouwen
– 1093 (2022-2023)**

Voorzitter: de heer Jan Laeremans

De voorzitter: Goedemiddag collega's, de voorzitter van het parlement heeft de opdracht gegeven om op deze Gedichtendag te starten met een gedicht.

Het gedicht dat ik hier wil voordragen, is een gedicht van Wies Moens. Hij heeft zich laten inspireren door een tragische gebeurtenis uit 1544. Daarmee wil ik graag aandacht schenken en hulde brengen aan de talloze Iraanse betogers die nu lange gevangenisstraffen, soms lijfstraffen of, erger nog, de doodstraf, oplopen na een schijnproces waarbij hun misdaden tegen God ten laste worden gelegd. Hun enige misdaad is dat ze het waagden om te protesteren tegen een moorddadig islamitisch regime.

Ik moet een woordje uitleg geven, want er is een woord dat ik ook niet kende: Mutsaard is bij ons een plaatsnaam tussen Vilvoorde en Strombeek, maar blijkbaar heeft dat historisch de betekenis van brandstapel.

Gielken Thielman

*Daar woonde te Brussel een weduwwrouw,
Steenrijk en oud van jaren.
De paap haar geldeken hebben wou:
"God zal u het vagevuur sparen"*

*Die vrouw, zij maakte haar testament
De paap wreef tevreden in z'n handen
Gielken wist van de zaak. Hij was niet content
En dacht: "Dat moet ik verandren!"*

*Veel armoe heerst' er in de stad,
Vele broeders honger leden.
Wel menig stakker geen schoeisel had
En ook niets om zich menslijk te kleden*

*Gielken Thielman met de weduwe sprak.
Zo schoon sprak hij, zo bewogen
Dat de vrouw in zuchten en tranen losbrak
En verscheurde 't papier voor zijn ogen.*

*Zij schreef haar wil 'n tweede keer:
"Ik Schenk have en goed aan d' armen,
De liefste vrienden van Onzen Heer.
Hij moge zich mijner erbarmen"*

*Nu hoort wat de boze paap heeft gedaan.
Hij liep den rechter opzoeken
en klaagde Gielken als ketter aan:
"De man leest verbodene boeken!"*

*De rechter ving Gielken in 't net van de wet
en heeft hem ten mutsaard verwezen.
Aegidius Thielman stierf zonder verzet,
Maar riep luid: "Mijn Heiland, geprezen!"*

*Dra klonk binnen Brussel een nieuw lied,
Het klonk op straten en pleinen.
De groten zongen het, vol verdriet,
En al spelende zongen 't de kleinen:*

*Gielken Thielman ging naar de Heer
Gielken Thielman werd levend verbrand.
Was er 'n beter hart in het land?
Een beter vindt ge niet meer.*

Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Voorzitter, ik heb ook een gedichtje mee dat niet zo lang is. Het is van Herman de Coninck.

Over de troost van pessimisme

Toen ik ooit les gaf, poëzie, aan jongens die daar helemaal niet om gevraagd hadden, was de eerste vraag: moeten we dat kennen voor het examen? Nee, voor het leven, zei ik.

En dan gaan we over naar het verwijderen van asbest. Dat is niet zo poëtisch, maar toch belangrijk.

Minister, scholen die een asbestinventaris willen laten opmaken of asbest in schoolgebouwen versneld en veilig willen laten verwijderen, konden via het asbestprotocol een beroep doen op subsidies en raamcontracten van de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM). Ondertussen hebben 2153 schoolvestigingen een aanvraag tot inventarisatie en/of verwijdering gedaan. Dat is ongeveer een derde van alle scholen. Voor 1870 scholen is er ook al een inventarisatie gebeurd. Er is dus nog een lange weg te gaan totdat alle scholen op zijn minst al weten waar de risico's zitten. Voor gebouwen die zo intensief door kinderen worden gebruikt, moet dit een belangrijk aandachtspunt zijn. De inventaris wijst immers in de meeste gevallen – 89 procent – uit dat er wel degelijk asbest zit waarvoor maatregelen nodig zijn.

Er is veel goede wil bij onze scholen, dat bewijzen de cijfers van het aantal aanmeldingen. Maar dit is ook een zware opdracht voor scholen en schoolbesturen. Om uiteenlopende redenen zoals planlast, verminderde koopkracht enzovoort komen de scholen er niet snel genoeg toe om tot investering over te gaan. We weten ook dat de laatste asbest in schoolgebouwen, zoals bijvoorbeeld in deuren, kaders van brandwerende deuren of in de lijm voor vloerbekleding, vaak pas verwijderd wordt bij de sloop van het gebouw. Maar de terugvorderingstermijn voor AGION-subsidies (Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs) die nu naar dertig jaar gebracht is, stelt scholen vaak ook voor aartsmoeilijke keuzes. In plaats van sloop en herbouw moeten ze noodgedwongen kiezen voor het oplappen van verouderd patrimonium. De resterende terug te vorderen subsidie wordt immers te duur om tot sloop over te gaan, ook al is dat vanuit de huisvestingspolitiek van het bestuur de beste oplossing.

En tot slot wachten we nog steeds op een nieuw protocol voor asbest in scholen. Op 31 december 2022 liep de vorige overeenkomst af. Het is op dit moment onduidelijk wanneer het nieuwe protocol er komt en wat dat zal inhouden.

Minister, ziet u mogelijkheden om scholen extra te sensibiliseren, te begeleiden en op maat te adviseren rond de thematiek van asbestafbouw?

Hoe zult u tegemoetkomen aan de bezorgdheden van scholen die zich nu in een heel moeilijke positie bevinden door de verlengde terugvorderingstermijn bij AGION van twintig naar dertig jaar?

De deadline voor een vervolgprotocol is ondertussen verstreken. Wanneer mogen de scholen een nieuw protocol verwachten en welke krachtlijnen worden daarin naar voren geschoven?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Het huidige protocol, dat ondertussen vier jaar loopt, heeft er toch wel voor gezorgd dat heel veel scholen een inventaris hebben opgemaakt, ook een aanvraag tot verwijdering hebben ingediend en al dan niet subsidies hebben ontvangen om effectief die werkzaamheden gefinancierd te kunnen zien.

De doelstelling is om tegen 2040 alle scholen asbestvrij te maken. Deze doelstelling geldt trouwens voor alle gebouwen. Daarom moeten we ook een nieuw protocol afsluiten. Die gesprekken lopen momenteel met de OVAM. Ik ga ervan uit dat we die besprekingen dit voorjaar nog kunnen afronden.

Wat staat daarin? Ik kan al meegeven dat er opnieuw de nodige aandacht gaat naar sensibilisering en begeleiding, waarbij natuurlijk ook een heel specifieke rol is weggelegd voor de onderwijskoepels. We bekijken ook de mogelijkheid voor scholen om een beroep te doen op technische ondersteuning via een asbestdeskundige, die dan zal worden aangesteld door de OVAM. Er zijn ook een aantal belangrijke punten die we zeker zullen hernemen vanuit het bestaande asbestprotocol, namelijk inzetten op de inventarisatie, en ook de tussenkomst behouden voor de verwijderingen van asbest. Denk ook aan opleidingen, wat men noemt opleidingen eenvoudige handelingen: dat is een specifieke opleiding die voorzien is voor het technisch en onderhoudspersoneel van de scholen. En het lijkt me ook evident dat de bestaande ondersteuning bij asbestincidenten door de OVAM behouden blijft.

Wat uw bezorgdheid inzake de terugvorderingstermijn betreft, hebben we inderdaad in het Vlaams regeerakkoord heel duidelijk het volgende opgenomen: de termijn waarbinnen subsidies voor scholenbouw geheel of gedeeltelijk terugbetaald moeten worden bij het opheffen van de onderwijsbestemming van het gesubsidieerde gebouw, wordt verlengd van twintig naar dertig jaar. Dat heeft natuurlijk de bedoeling om het duurzaam gebruik van die AGION-subsidies extra te stimuleren. We hebben dat samen doorgevoerd via Onderwijsdecreet XXX (ODXXX), we hebben dat ingeschreven. Ik denk dat dat ook een goede zaak is. Wij investeren een recordbedrag in onderwijsinfrastructuur, deze regeerperiode een 3 miljard euro. Dan is het ook wel logisch dat we zorgen dat die investeringen verantwoord en duurzaam gebeuren.

Alle AGION-dossiers, ook de dossiers inzake asbestverwijdering, met een principeel akkoord voor 1 september 2020 zullen nog van de terugvorderingstermijn van twintig jaar gebruik kunnen maken. Dankzij de relancemiddelen konden heel wat scholen zich in 2021 en 2022 aanmelden voor asbestinventarisatie en -verwijdering. Die verlopen nog allemaal volgens de voorwaarden van het huidig protocol.

Ik denk tot slot dat scholen zelf ook beseffen dat het zowel organisatorisch als financieel haalbaar en meer aangewezen is om gefaseerd te werken wat betreft die asbestverwijdering. Ik zie ook dat de scholen hun plannen rond asbestverwijdering afstemmen op de algemene investeringsplannen rond sloop en verbouwingen. Ook dat lijkt mij een evidente en goede zaak.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Dank u wel voor uw antwoord, minister. Ik denk dat het goed is dat er aandacht is voor asbestverwijdering en de gevolgen van asbest. Dat bewijzen de getuigenissen van nabestaanden die wegens asbest familieleden hebben die overleden zijn. Het is goed dat het op de agenda wordt gezet en dat er al vier jaar werk van gemaakt wordt. U hebt gelijk dat heel veel scholen zich daar

inderdaad van bewust zijn en inspelen op het aanbod of de aangereikte hand vanuit de OVAM en vanuit de Vlaamse overheid.

Wat die terugvorderingstermijn van dertig jaar betreft: ik volg dat, we hebben dat inderdaad in het regeerakkoord geschreven. Maar ik merk dat toch een aantal schoolbesturen nu botsen op dat duurzaam gebruik van schoolgebouwen en aangeven dat ze nu eigenlijk middelen moeten investeren in iets waarvan ze weten dat ze op een middelkorte of -lange termijn ..., dat dat eigenlijk voor een stukje weggemeten geld is, want ze moeten de school nu in stand houden om later dan toch af te breken.

Daarom heb ik de concrete vraag of er toch geen mogelijkheid is om een soort ventielprocedure mogelijk te maken als een school echt in extreme omstandigheden kan aanduiden dat er geen andere mogelijkheid is. Is het mogelijk om daarover na te denken, om die pistes misschien te bekijken?

Ten tweede: in hoeverre bent u bereid om bijvoorbeeld scholen met bouwplannen en een verplichting tot asbestsanering, als de toestand zo erg is, als het ware een beetje voorrang te geven op een wachtlijst binnen AGION? Dat was een andere vraag. Dat is bijvoorbeeld ook zo bij energiebesparende maatregelen. Zijn dat pistes die u eventueel wilt meenemen of wilt overwegen, waarvoor dank?

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Dank u, voorzitter. Ik heb een klein thematisch gedichtje.

*Asbest is niet best
Maar wij doen blijvend ons best
Om te verwijderen
Al dat asbest*

Dit is van een onbekende dorpsdichter.

Maar nu op een meer serieuze noot. Ik deel uiteraard de bezorgdheid van collega Vandromme. Ik denk dat het een werk van lange adem is om ons scholenpatrimonium vrij te maken van asbest. Uiteraard is ook niet elke vorm van asbest even schadelijk, daarom ook die risicoinventaris. Asbest die nog goed weggewerkt is, heeft een andere graad van schadelijkheid dan asbest waar je direct mee in contact komt.

Maar voor die inventaris is het goed dat u bevestigt dat dat protocol er komt, en dat ook de krachtlijnen van het vorig protocol hernomen worden, zodat we die inspanning blijven verderzetten. Tot slot wil ik de collega's van de andere fracties oproepen om op federaal niveau het initiatief van Valerie Van Peel in de Kamer, rond het versterken van de positie van asbestslachtoffers, mee te steunen. Collega Vandromme haalt terecht aan dat de getuigenissen van de mensen die daar het slachtoffer van zijn, schrijnend zijn. Laat ons dan ook op alle niveaus het nodige doen om hun rechtspositie te versterken.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Asbest is een veelkoppig monster. Dat is een begrip dat al een aantal jaren gebruikt wordt. Een aantal jaren geleden is er een grote asbestinventarisatiestudie geweest bij scholen. Ik weet niet, minister, of u die studie ooit hebt gelezen, maar dat was tijdens de vorige legislatuur. Toen ik de resultaten daarvan las, gingen mijn haren wel te berge rijzen. Wat zagen we daar? We zagen daar heel veel problemen. Het eerste probleem was bijvoorbeeld dat diegenen die moesten instaan voor de inventarisaties, vaak mensen waren die heel weinig kaas hadden gegeten van asbest. Dat waren mensen die preventieadviseur waren in

scholen, en u weet hoe dat vroeger ging. Daar waren relatief weinig eisen aan verbonden. Vandaag is dat natuurlijk een beetje anders. Dat maakt dat die inventarisaties in veel gevallen onvolledig waren, of ontbraken.

Ik weet niet wat het ergste is, maar ik vind dat een inventaris die onvolledig is of ontbreekt erger is dan als er helemaal geen inventaris is. Als er geen is, zul je er alleszins een bestellen als je werken wilt gaan doen. Maar als je ervan uitgaat dat een vloer asbestveilig is, of dat een stuk werk geen probleem vormt, en er blijkt daar toch een probleem te zijn ... Eén, we zullen het nooit weten, en twee, de kinderen, leerkrachten en de mensen die werken in die omgeving als er verbouwingen moeten gebeuren, die zullen daar natuurlijk de eerste slachtoffers van zijn. Ik begrijp vandaag nog altijd niet dat er scholen zijn – en dat is het geval – die geen goede inventaris hebben. Ik heb een schriftelijke vraag die loopt, bij u en bij minister Demir, om daar wat inzicht in te krijgen. Hoeveel scholen hebben vandaag nog altijd geen goede inventaris? We kunnen vandaag niet plotsklaps in alle scholen alle asbest wegwerken. Dat begrijpt iedereen. Maar wat wel kan is dat alle scholen een goede inventaris hebben. En ik zou willen vragen om daar de eerste prioriteit aan te geven.

Twee: scholen weten vaak niet goed hoe het aan te pakken. Ik geloof heel graag dat de meeste scholen het goed voorhebben, en hun best doen om een asbestvrije omgeving te creëren. Maar het hangt vaak van een aantal mensen af die dat belangrijk vinden, of die dat wat minder belangrijk vinden. Daarom ook is ontzorging van het allergrootste belang. Ik weet dat er een aantal initiatieven genomen zijn, maar ik zou toch ook willen vragen om daar bijkomend op in te zetten, en ook de koepels en vakbonden in te schakelen. Ik weet dat u aan de koepels en de vakbonden allicht niet te veel te zeggen hebt, maar schakel die in om de asbestproblematiek prioritair aan te pakken.

Bij ontzorgen hoort ook een hulplijn, lijkt mij. Ik heb zelf een beetje ervaring in het onderwijs, met mijn eigen kinderen. Ik wil niet te anekdotisch worden, maar ik heb zelf al in een aantal situaties gemerkt dat er een asbestprobleem was, een melding van een school, en niemand wist waar die terecht moest. Dat is toch een gigantisch probleem. Ik weet dat de OVAM zal zeggen dat ze kunnen bellen of mailen, maar ik denk dat er echt wel een soort hulplijn moet zijn bij de OVAM, of bij de koepels of weet ik veel waar, maar ergens waar scholen terecht kunnen als ze op een probleem stoten.

Ik besef natuurlijk – en daarmee wil ik eindigen – dat asbest dat gebonden is en in goede staat, als aan beide voorwaarden voldaan is, gelukkig minder een probleem is. Maar soms, en we weten dat de meeste scholen en toepassingen wat ouder zijn, doet zich een probleem voor. Er valt bijvoorbeeld een golfplaat van het dak, of er vallen asbesttegels van het dak, of er blijkt in het bord asbest te zitten, en dat merkt men pas als zich een incident voordoet. Dan weet men dat pas. Dan weten scholen vaak niet waar ze terecht kunnen. Dus is het ook mijn vraag om te zorgen voor, of na te denken over, een hulplijn waar scholen terecht kunnen, naast natuurlijk de inzet om die inventarisatie en die hele ontzorgingsprocedure, zodat we echt kunnen zeggen dat scholen asbestveilige omgevingen worden. Want vandaag – en ik vind het jammer om te zeggen – is dat niet altijd het geval.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Dank je wel. Wat betreft de vraag hoe het zit met de scholen en hun inventarisatie: er hebben tot op heden 2153 schoolvestigingen een aanvraag bij de OVAM ingediend voor inventarisatie of verwijdering. En daarvan zijn er nu ongeveer 1870 scholen waar de inventarisatie is doorgevoerd, dus dat gaat wel vooruit. Ik denk ook dat de OVAM de nodige assistentie verleent, maar we zullen het een en het ander opnieuw bekijken in het kader van het nieuwe protocol dat wordt afgesloten.

Dan heb je heel concreet de vraag naar een soort ventielprocedure. Ik weet niet of dat überhaupt zinvol is en dat het congruent is met het regeerakkoord. Ik weet niet in welke mate je dan een rush op het ventiel zou veroorzaken en ik denk dat dat ook wel moeilijk te conditioneren valt. Maar als het gaat over de vraag rond voorrang in bepaalde AGION-dossiers, dan is het vandaag ook zo dat AGION voorrang kan geven op grond van – ik weet niet hoe het exact omschreven staat – de continuïteit van de schoolfunctie. Dat kan dan natuurlijk op grond van een inventarisatie, dat kan daaronder ressorteren. Wat dat betreft, is er dus wel een mogelijkheid om in sommige gevallen effectief een voorrang te geven. Zo kan er bijvoorbeeld na een brand voorrang worden verleend omdat de schoolse activiteit niet kan worden voortgezet. Ik denk dus dat wanneer er sprake is van zware verontreiniging door asbest, dat ook onder die noemer kan vallen.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Dank u wel, minister. De cijfers staan inderdaad in mijn vraag, collega, dus u hoeft niet te wachten op het antwoord op de schriftelijke vraag. Minister, ik kijk alvast uit naar het nieuwe protocol. Dat komt in het voorjaar en zal wellicht niet zolang op zich laten wachten. Ik ben ook tevreden dat u geeft dat er toch ergens een ventiel is waar men de continuïteit van het lesgeven en de veiligheid van de leerlingen en de leerkrachten kan garanderen. Ik heb er geen zicht op of het ook in die situatie wordt gebruikt, maar dat is misschien voor een schriftelijke vraag. Dank u wel.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Brecht Warnez aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de gevolgen van stijgende bouw- en rentekosten voor scholenbouwprojecten – 1110 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Loes Vandromme

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (cd&v): Ik heb ook een gedicht uiteraard, namelijk van een bekende dorpsgenoot: Kamagurka.

*Zijn wij niet allen deuren
op een kier naar de waarheid?*

*Zijn wij niet allen deuren
op een kier naar elkaar?*

*Zijn wij niet allen deuren
met de vrijheid als scharnier?*

*Deuren die om vrijheid draaien
scheurbaar als papier?*

En mijn vraag gaat niet over vrijheid, maar gaat wel over iets met deuren, namelijk scholenbouwprojecten. Want we weten allemaal dat er heel wat scholenbouwprogramma's lopen, om aan de grotere en grotere schoolinfrastructuur tegemoet te komen.

Afgelopen jaar werd in Vlaanderen beslist om met private partners samen te werken, om op die manier snelheid te maken. Dat is een belangrijk gegeven, een

belangrijk principe om de historische achterstand en de lange wachtlijsten voor de scholenbouw aan te pakken.

In 2017 deed de overheid een oproep voor een investeringsprogramma in schoolinfrastructuur via projectspecifieke DBFM-overeenkomsten (Design, Build, Finance, Maintain). Daarmee wordt 550 miljoen euro geïnvesteerd in de bouw van nieuwe scholen.

Ook nog andere, reguliere subsidiekanalen blijven bestaan. Er waren verschillende oproepen waar scholen op konden intekenen voor huursubsidies.

In het Masterplan Scholenbouw 2.0 reserveerde de minister voor het DBFM-project 'Scholen van Vlaanderen' een investering ter waarde van 1 miljard euro. Dat nieuwe scholenbouwprogramma is een ambitieus plan dat ervoor moet zorgen dat er 450.000 vierkante meter extra schooloppervlakte komt, voor maar liefst 85.000 leerlingen.

In het voorjaar van 2022 werden al de eerste 27 projecten geselecteerd voor 'Scholen van Vlaanderen'. Eind 2022 vertrok een tweede oproep naar schoolbesturen. Later plant de minister nog een nieuwe oproep.

Momenteel is het natuurlijk zo dat heel wat schoolbesturen en scholen geconfronteerd worden met onvoorziene prijsstijgingen van grondstoffen, uurlonen, maar ook rentetarieven. Dat zorgt ervoor dat het budget voor die scholen wat onder druk komt. De kosten zijn significant groter dan voorzien.

Het is uiteraard zo dat de overheidsbijdrage evenredig omhooggaat. Toch gaat ook die nominatieve bijdrage voor de schoolbesturen sterk gaan stijgen. Op die manier dreigen scholen geen oplossing te vinden voor hun bouwnood. Er ontstaan kosten die geen rendement opleveren en er bestaat ook een kans dat de voorziene investeringen in scholenbouw vertraagd of zelfs gestopt worden.

Het is zeer belangrijk dat we scholen blijven bouwen. Projecten moeten kunnen blijven doorgaan. Heel wat projecten zitten op dit moment in verschillende fasen in de procedure, ontwikkeling en realisatie. Heel wat scholen hebben al kosten gemaakt. Als men nu die projecten moet stopzetten, dreigt er een factuur te ontstaan voor de schoolbesturen. En bovenal zullen onze leerkrachten, ouders en leerlingen nog langer moeten wachten op hun nieuwe school.

Daarom heb ik de volgende vragen, minister: hoe kijkt u naar de effecten van de stijgende bouw- en rentekosten bij de lopende scholenbouwprogramma's? Trad u recent in gesprek met de onderwijsverstrekkers en andere scholenbouwpartners zoals het Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs (AGION) en School Invest (SI) over de impact van de stijgende prijzen, uurlonen en rentetarieven? Wat leert u hieruit? En tot slot: wilt u onderzoeken hoe u ervoor kunt zorgen dat de projecten ook voor de schoolbesturen betaalbaar blijven? Welke initiatieven plant u hiervoor, minister?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ja, dat is natuurlijk een hele problematiek te wijten aan externe factoren, marktomstandigheden. Wat niet betekent dat we dan zelf alles maar blauwblauw laten en alles op zijn beloop laten.

Je hebt enerzijds de stijgende bouwkosten en de lonen. Daar spelen we toch heel kort op de bal, in die zin dat we maandelijks de AGION-subsidies voor schoolinfrastructuur herzien, met name inzake de financiële norm – het maximale subsidiebedrag per vierkante meter. Dat wordt aangepast aan zowel de stijgende

bouwkosten als aan de evolutie van de lonen. Dat doen we echt op maandelijkse basis, heel kort op de bal.

Het tweede is natuurlijk van een andere orde: de beschikbaarheidsvergoedingen in het kader van een DBFM en de invloed van de rentekost die daar speelt. Wij hebben een lange stabiele periode gekend – ik denk tot 2021 – van lage lange-termijnrente, dus dat was ook voor de DBFM-projecten een goede zaak. Maar u weet: specifiek bij een DBFM-concept wordt de investeringskost van het project over een looptijd van dertig jaar gefinancierd via de beschikbaarheidsvergoedingen. En een hogere rente betekent een hogere beschikbaarheidsvergoeding. Dat is natuurlijk een factor van verstoring van heel de planning die is vooropgesteld in hoofde van verschillende schoolbesturen.

U weet dat de financiering van scholenbouwprojecten echt een aandachtspunt is voor ons. We hebben er een prioriteit van gemaakt. Ik heb dan ook al met verschillende scholenbouwpartners rond de tafel gezeten. Ik ben nu met mijn administratie aan het bekijken of we ter zake kunnen ingrijpen, wetende dat dat erop neer komt dat wij een deel van de factuur opnemen. Desgevallend moeten we bekijken of we werken met een plafond, wat dus opnieuw zou willen zeggen dat wij alles opsouperen wat boven dat plafond gaat. Wat dan desgevallend ook wel impliciet ten koste gaat van andere projecten. Dat is de afweging die we moeten maken. Maar ik snap natuurlijk dat we wel zullen moeten ingrijpen, omdat anders lopende dossiers – die misschien ook precair of dringend zijn – mogelijk helemaal dreigen verstoord te worden. En dan zijn er sommige die mogelijk al te ver gegaan zijn in heel de procedure. Die stellen dan vast dat zij eigenlijk niet meer terug kunnen. Daarom bekijk ik met mijn administratie en vervolgens met mijn collega's in de Vlaamse Regering of wij ter zake iets kunnen betekenen. Maar ik wil daar wel iets aan doen, ja.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (cd&v): Uiteraard is heel uw antwoord heel belangrijk, maar ik ben blij over de laatste zin die samenvat dat u daar iets aan wilt doen. Want ik denk dat er maar twee opties zijn: ofwel verhoog je de percentages van subsidiëring, ofwel moet je iets doen aan die rente. Dat zal altijd een factuur zijn die naar Vlaanderen gaat, dat begrijp ik ook wel, maar anderzijds, als we niets doen en er wordt niet meer gebouwd, dan hebben we misschien wel veel geld in Vlaanderen, maar zitten de leerlingen niet op gepaste schoolbanken en kunnen leerkrachten ook niet met de lesmiddelen aan de slag in de lokalen die zij verdienen. Dus vandaar ben ik heel tevreden met uw antwoord dat u daar iets aan zult doen en daar werk van wilt maken. Ik heb misschien nog een bijkomende vraag: hebt u er zicht op – voor de scholen die nu aan het nadenken zijn over de vraag of ze gaan bouwen of niet – binnen welke termijn u daar iets mee zou kunnen doen? Dank u.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Ik wil inderdaad de vraag van collega Warnez mee onderschrijven. De capaciteitsnoden en de capaciteitsmonitor tonen duidelijk aan dat er nog heel wat noden zijn op vlak van schoolinfrastructuur, en het is daarom dat we deze legislatuur die enorme investering in schoolinfrastructuur doen. Het is belangrijk dat we die volledig uitrollen en dat we daarmee een maximaal mogelijk aantal extra plaatsen creëren. Door de stijgende kost zullen dat er misschien minder zijn dan verwacht of dan op voorhand werd ingeschat op basis van wat we met dat bedrag konden doen. Maar ik begrijp dat de minister werkt aan maatregelen en ook binnen de schoot van de regering zal bespreken of we toch het beoogde doel kunnen aanhouden.

Ik wilde misschien nog één element in de discussie brengen, namelijk ons aanbod aan scholen omtrent die renteloze leningen om op vlak van energiezuinigheid ook

een aantal verbouwingen te doen. Ik denk dat de waarde daarvan, van onze gift aan hen, stijgt, zeker gezien de stijgende rente. Als ze dat geld op de private markt of via andere kanalen zouden moeten lenen, en ze krijgen het nu renteloos ... Daar staat natuurlijk tegenover dat de projectkost ook stijgt, maar door de hoge energieprijzen verdient die investering zich ook sneller terug. Wat is daar de stand van zaken? Maken veel scholen daar gebruik van, of moeten we daar nog bijkomend sensibiliseren om dat kanaal van investeringen ook beter te laten gebruiken? Dank u.

De voorzitter: De heer De Gucht heeft het woord.

Jean-Jacques De Gucht (Open Vld): Aansluitend op de vorige twee sprekers, vroeg ik me nog iets af. We hebben ook al eens gesproken over de scholen, met het GO!, die een uiteenzetting hebben gedaan over hun schoolgebouwen. Niet alleen om capaciteitsproblemen op te lossen, maar ook om te renoveren en soms gewoon af te breken en nieuw te bouwen. Dus mijn vraag was: in welke mate heeft u al verder zicht op de mogelijkheid om het GO! een lening te laten aangaan, aangezien u met uw collega van begroting ging kijken hoe dat naar de toekomst toe geregeld kon worden.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Ik denk dat we alle instrumenten moeten aanwenden om voor een deel tegemoet te komen in de betaalbaarheid van investeringen in schoolgebouwen en ik begrijp dat er een aantal instrumenten worden gezocht. Ik zou toch ook meer willen inzetten op medegebruik van lokalen. Minister, ik weet dat u dat probeert, maar ik herinner mij, bijvoorbeeld in de gemeente waar ik actief ben, dat als we daar de laatste tijd problemen hadden met de betaalbaarheid van investeringen in bijvoorbeeld parochielokalen of lokalen voor verenigingen, wij daar dan andere verenigingen bij probeerden te betrekken, zodat er ook middelen van die kant kwamen. Dus mijn vraag is: wilt u ook meer inzetten op medegebruik van lokalen? Want het is toch een heel raar gegeven dat schoolgebouwen de helft van de tijd bezet zijn door schoolactiviteiten, maar in de meeste gevallen de rest van de tijd gewoon leegstaan. Dat is noch efficiënt, noch goed gebruik van middelen.

De voorzitter: Mevrouw Rutten heeft het woord.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Dag collega's, ik wens iedereen een gelukkige Gedichtendag. Ik wil daar even mee beginnen. Het gedicht dat ik heb gekozen is er eentje van de onvolprezen Hugo Claus.

In het midden

*'In het midden van mijn leven,'
zei de koning,
'ga ik te paard naar de hel.'*

*Sire, mij is dit niet gegeven.
Ik hoor ze allang, die nachtelijke bel,
ik proefde vele soorten honing,
ik heb te snel in teveel vel gebeten
en onderweg ben ik de hel vergeten.*

Minister, ik sluit aan bij collega Warnez. Ik zou graag willen weten wanneer u ongeveer duidelijkheid denkt te kunnen brengen. Dat is toch een belangrijke boodschap aan het terrein.

Ten tweede sluit ik aan bij collega Coel van de N-VA. Hij maakte een terechte opmerking over de renteloze lening en of daar eventueel promotie of communicatie over wordt voorzien.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Het is mij op heden niet bekend of er effectief uitstel of afstel is van DBFM-projecten door de stijging van de bouwkost, maar we weten wel dat sommigen zich in een preciaire situatie bevinden. En gelukkig is dat aantal beperkt, zo heeft men mij gemeld. Maar ik zou toch wel graag proberen om daarin voor het einde van maart – we zijn nu januari – een beslissing te kunnen nemen, met mogelijk budgettaire consequenties.

Ik heb nu geen cijfers over de energielening. We hebben daar een bedrag van 100 miljoen euro voor vrijgemaakt, waardoor men 1 miljoen euro renteloos kan lenen om energiebesparende maatregelen te nemen, zelfs met een aflossingsperiode van twintig jaar. Dat is toch ook wel ruim voorzien. Op lange termijn is dat een operatie waardoor je door je energiebesparing in globo eigenlijk winst maakt aan je afbetaling.

Eind deze maand hebben we met de begroting nog een overleg over de leningen van het gemeenschapsonderwijs. We proberen om daar een alternatieve regeling te kunnen treffen.

Tot slot ga ik in op de vragen rond het gedeelde gebruik. Wel, dat is de regel voor alle nieuwe projecten. 'Comply or explain', dat is het uitgangspunt. Maar daarnaast heb ik ook mogelijk gemaakt dat we tussenkomen in investeringen in bestaande infrastructuur die wordt aangepast in functie van medegebruik, net om het rendement van die investering te vergroten. Ook daarvoor hebben we een oproep gedaan: je krijgt een investeringssubsidie wanneer je ervoor zorgt dat je infrastructuur wordt opengesteld in functie van medegebruik voor sport- en cultuurverenigingen, voor de lokale gemeenschap.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (cd&v): Minister, ik dank u voor uw antwoord en uw engagement.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de aanpak van pesten – 1161 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Jan Laeremans

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Minister, collega's, vorige week bereikte ons het verschrikkelijke nieuws dat een veertienjarige jongen uit het leven is gestapt, mogelijk vanwege pesterijen. Ondertussen zijn nog andere berichten bekendgemaakt van jongeren die zich het leven hebben ontnomen vanwege pesterijen op school. Het parket is ondertussen een opsporingsonderzoek gestart.

De ouders vragen in de eerste plaats niet dat eventuele daders streng gestraft zouden worden, maar willen wel weten wat er precies is gebeurd en willen op deze manier ook sensibiliseren en duidelijk maken hoe dramatisch de gevolgen van pesten kunnen zijn. Pesten blijft helaas een hardnekkig probleem en kan ontzettend veel blijvende schade aanrichten. De problematiek stond al vaker op de beleidsagenda en er werden ook al verschillende maatregelen genomen. Ik noem enkele initiatieven zoals het project De Conflixers dat de Vlaamse Scholierenkoepel trekt en het onlineplatform www.allesoverpesten.be dat minister Dalle vorig jaar lanceerde.

In de commissie Onderwijs van 16 december 2021 kondigde u aan dat u samen met het Vlaams Netwerk Kies Kleur tegen Pesten en de ouderkoepels een tool zou uitwerken rond communicatie tussen ouders en school als er sprake is van pesten. U had het ook over cijfermateriaal uit een studie van 2017-2018 die in 2022 zou worden geüpdatet.

Daarom volgende vragen. Welke acties voorziet u verder nog om scholen te ondersteunen in de opmaak en het uitvoeren van een antipestbeleid? De Week Tegen Pesten loopt dit jaar van 10 tot 18 februari. Welke extra acties naar scholen toe voorziet u vanuit uw beleidsdomein in deze themawEEK? Op welke manier wordt het onlineplatform www.allesoverpesten.be, dat vorig jaar werd gelanceerd, extra onder de aandacht gebracht in het onderwijsveld? Hoeveel staat het met de studie over pesten op school die u vorig jaar zou herhalen? Wanneer mogen we hier resultaten van verwachten? Welke concrete maatregelen of tools kwamen uit de samenwerking tussen de ouderkoepels en het Netwerk Kies Kleur tegen Pesten? Hoe worden deze bevindingen of tools verder kenbaar gemaakt in de onderwijsveld?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Dit is natuurlijk verschrikkelijk nieuws. In eerste instantie mijn oprechte deelneming aan alle naasten.

Het is evident dat pesten geen plaats heeft binnen ons Vlaams onderwijs. In deze casus moeten we ons er natuurlijk wel voor hoeden om te snel uitspraken te doen. Ik weet niet wat de rol is van het onderwijs, of de betrokkenheid van het onderwijs, in dezen. Ik heb wel vastgesteld dat ook de ouders zeggen dat de school haar verantwoordelijkheid heeft genomen. Er wordt niet met een beschuldigende vinger gewezen. Men zegt dat de school haar uiterste heeft gedaan om een veilige omgeving voor de jongen te vormen. Het is wel zo dat we moeten vaststellen, steeds meer, dat pestgedrag zich manifesteert via sociale media, dus tot ver buiten de schoolpoorten en de schooluren.

Als het gaat om pesten in het onderwijs, is het belangrijkste dat we een veilig klimaat creëren voor eenieder. Dat is een cruciale voorwaarde om goed onderwijs te kunnen geven. Elk kind moet zich op zijn of haar gemak kunnen voelen. Maar opnieuw: een pestbeleid staat niet op zichzelf, maar maakt deel uit van een geïntegreerd beleid. Daarvoor hebben we enkele kaders, zoals we die vooropstellen. Dat zijn, ten eerste, het decreet op leerlingenbegeleiding, ten tweede, de eindtermen of minimumdoelen waarin dit thema vervat zit, en, ten derde, het kwaliteitskader van de onderwijsinspectie. Het is namelijk zo dat de onderwijsinspectie sinds vorig schooljaar bij de reguliere doorlichting de kwaliteitsvolle leerlingenbegeleiding in oenschouw neemt. Dat is het criterium dat getoetst wordt.

Ook in ons onderwijsbeleid trachten we daar continu aandacht voor te hebben, door scholen beter te informeren, door het onderwijsveld te sensibiliseren. We hebben daar ook concrete handvaten voorzien, als het gaat over vorming en educatief materiaal. Ons belangrijkste communicatiekanaal richting onderwijsveld zijn natuurlijk Klasse en onze nieuwsbrieven. We hebben aparte dossiers 'pesten' en 'positief klasklimaat', die steeds geüpdatet worden, met nieuwe artikels, met goede praktijken, handvatten, met getuigenissen. Naar aanleiding van de Week Tegen Pesten verschijnt er trouwens telkens nieuwe inhoud. Dat op zich is al een aanleiding om te zorgen voor nieuwe initiatieven. Dat zal ook dit jaar zo zijn. Klasse betreft hierbij ook steeds het Netwerk Kies Kleur tegen Pesten, die ook de Vlaamse Week tegen Pesten organiseren. Via deze kanalen brengen we ook het platform 'Alles over pesten' onder de aandacht, om de slagkracht ervan te vergroten.

We ondersteunen ook verschillende organisaties die vorming aanbieden rond pesten of cyberpesten. Heel specifiek rond cyberpesten gaat dat bijvoorbeeld over

Child Focus. Dit gaat dan bijvoorbeeld over vormingsavonden voor scholen en ouders rond veilig ICT-gebruik, inclusief cyberpesten, of de 'Clicksafe' opleiding die leerkrachten heel specifiek wapent om rond online risicogedrag van leerlingen aan de slag te gaan in de klas. Ook Mediawijs en ons nieuw kenniscentrum Digisprong zijn partners bij dit thema. Op onze vraag heeft Mediawijs hun vorming voor onderwijspersoneel over de aanpak en preventie van cyberpesten dit schooljaar opnieuw aangeboden. Dit is een soort 'Eerste Hulp Bij Cyberpesten'. Het kenniscentrum Digisprong ontwikkelde daarnaast samen met enkele partners een stroomschema – in het Engels is dat een flowchart, maar stroomschema is veel mooier Nederlands – voor leerkrachten en CLB-medewerkers (centra voor leerlingenbegeleiding) om om te gaan met cyberpestsituaties.

Wat de samenwerking met de ouderkoepels betreft, ben ik blij dat pesten in de beheersovereenkomst met hen werd opgenomen als beleidsthema. Daar zijn al verschillende initiatieven uit voortgekomen. Zo werd er onder andere, samen met 'Alles over pesten', een wegwijzer ontwikkeld voor ouders rond wat te doen bij pesten. Want ook dat is natuurlijk belangrijk voor ouders, we weten vaak niet hoe we ermee moeten omgaan en hoe we het ter sprake moeten brengen.

Ook in dit werkingsjaar staan er daarrond verschillende activiteiten gepland. Zij zijn trouwens ook vertegenwoordigd in het Vlaams Netwerk Kies Kleur tegen Pesten én ze kunnen bemiddelend optreden tussen ouders en school.

Tot slot zijn er de Confixers, die kennen jullie natuurlijk. Het is een bottom-up-programma van de Vlaamse Scholierenkoepel (VSK) waarbij jongeren zelf een opleiding krijgen om om te gaan met pesten bij medeleerlingen. Zo versterken we die jongeren en creëren we nog meer bewustzijn. In het verleden waren de Confixers een projectmatige werking, maar we hebben dit nu structureel opgenomen in de meerjarenovereenkomst met VSK. Zo hebben we dat structureel verankerd.

De cijfers tonen algemeen dat we op de goede weg zijn met die aanpak. We zullen niet euforisch doen, maar we hebben wel gezien dat de diverse initiatieven vruchten hebben afgeworpen. Niettegenstaande de dominantie van sociale media nog is toegenomen en ook de kansen dus zijn toegenomen, boeken we toch positieve resultaten.

De cijfers in de HBSC-studie (Health Behaviour in School-aged Children) van de Wereldgezondheidsorganisatie toont al verschillende edities op rij een significante daling in het percentage van jongeren dat gepest wordt. Dat is trouwens ook een soort van Programme for International Student Assessment (PISA), als je moet vergelijken, maar dan op het vlak van het pestgedrag. Het gaat van 24,5 procent in 2010 naar 16,5 procent in 2018. Vlaamse jongeren vertonen met die cijfers minder pestgedrag dan hun leeftijdsgenoten. Die studie wordt om de vier jaar uitgevoerd. We zullen dra de nieuwe resultaten krijgen, maar ik beschik er nog niet over.

Maar ik begrijp dat die cijfers natuurlijk niet in verhouding staan tot het leed dat pesten veroorzaakt en het leed dat de ouders, in dit geval van Daan, vandaag doormaken. We wachten heel concreet ten aanzien van die casus het onderzoek van het parket af.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Minister, u hebt helemaal gelijk wanneer u zegt dat pesten geen plaats mag krijgen in ons onderwijs, hoewel het er is, maar dat het wel belangrijk is dat we het hier op de beleidsagenda plaatsen en dat u samen met uw collega's de krachten bundelt over alle beleidsdomeinen en ook alle beleidsniveaus heen.

Ik vind het belangrijk om te melden dat de school in de casus van Daan alle initiatieven en verantwoordelijkheden heeft genomen die ze kon nemen. U benoemde dat ook. Ik vind het ook een mooi signaal van die ouders dat, hoe machteloos ze zich in deze situatie wellicht ook voelen, ze toch vertrouwen geven aan de school zelf.

Minister, deze ochtend stond het ook even op de agenda bij de bespreking van het verslag van de kinderrechtencommissaris. We bespraken daar dat een verbindend, veilig schoolklimaat heel belangrijk is. U haalde dat ook aan.

Ik had een specifieke vraag. U verwees er ook naar. De inspectie moet nu nagaan of scholen effectief dat verbindende klimaat kunnen realiseren, of ze voldoende inzetten op de leerlingenbegeleiding en of het kwaliteitskader dat daarvoor werd ontwikkeld ook wordt toegepast.

Minister, zijn er al scholen die daarop een negatief advies hebben gekregen, die een negatieve beoordeling hebben gekregen? En wat is het advies dat ze daarop dan krijgen, hoe worden die scholen geremedieerd?

Heel specifiek denk ik dat het daarnaast ook belangrijk is om er aandacht aan te schenken dat scholen de methodieken correct toepassen en gebruiken. Deze ochtend werd er verwezen naar methodieken als de KiVa-methodiek. We zien echter dat scholen verschillende elementen plukken uit allerlei goede voorbeelden, terwijl het eigenlijk belangrijk is dat dat van onderaf groeit. Ik geloof dan ook heel sterk in het initiatief van de Vlaamse Scholierenkoepel die samen met de leerlingen en de school zelf uitzoekt hoe ze dat klimaat kunnen realiseren.

Minister, mijn concrete vraag luidt: hoeveel situaties zijn er al geweest waarin de inspectie effectief aangeeft dat er werk aan de winkel is, en dan zeker in het kader van het nieuwe Leersteundecreet waarbij er vanuit de school moet worden gewerkt op fases 0 en 1 om dat verbindende schoolklimaat te kunnen waarmaken? Ik dank u.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Vandaag bij mijn eerste tussenkomst op deze Gedichten-dag heb ik een passend gedicht van een lokaal dichter, Patrick Rottier, bij ons uit 'De Kling', in het correct Nederlands De Klinge. Het staat op een raam. Dat is toch wel leuk want veel mensen passeren daar. Het houdt ook wel verband, denk ik, met het thema van pesten waar we het nu over hebben. Het gaat als volgt.

*Stop nooit met liefde en vriendschap geven
Laat warmte en licht aan je kleven
Dat bruist van het volle leven
Dan ben je bevrijd gebleven.*

Patrick Rottier dus. En dat 'bevrijd gebleven' is in het kader van het pesten, collega's, belangrijk voor iedereen die ermee in contact komt. Dit is immers de oproep die we al een aantal keren gedaan hebben, en die ook deze ochtend bij de kinderrechtencommissaris kwam: je kunt niet niét ingrijpen bij pesten, je kunt niet niét ingrijpen bij pesten. Dat is ook belangrijk naar jongeren die gepest worden, maar ook voor de pesters, en ook voor de omstaanders: dat ze weten dat het gezien wordt, opgemerkt wordt en dat er opgetreden wordt. Dat is langs de kant van de slachtoffers o zo cruciaal, dat ze merken dat leerkrachten het zien en dat leerkrachten optreden en langs de kant van de leerling die gepest wordt, staan.

Het ging vanmorgen ook even over het verdergaan van het pesten langs sociale media als leerlingen thuis zijn, zoals u ook aanhaalde, minister. Er werd door de kinderrechtencommissaris aangehaald dat dat tijdens corona minder was, ondanks

het feit dat meer leerlingen thuiszaten achter hun computer. Blijkbaar is de hypothese – want men heeft het nog niet kunnen testen – dat er nog altijd een fysieke link moet zijn. Er moet nog altijd fysiek contact zijn om het in gang te houden. Dat maakt dat de fysieke school nog altijd een belangrijke plaats is.

Maar we zien ook grote verschillen, minister, tussen het ingrijpen van scholen op het vlak van pesten. De collega verwees daarnet al naar de inspectie. Maar dat is natuurlijk iets dat slechts om de zoveel tijd langskomt. Misschien is het ook goed om dat te bekijken, en u verwees daarnet al naar Klasse. Ik denk dat het goed is om dat met de regelmaat van de klok opnieuw onder de aandacht te brengen bij scholen en ook eens de analyse te maken. U sprak daarnet over dat stroomdiagram. Maar ik denk dat scholen ook een nood hebben als het misgaat. Wat doe je bij pesten? Scholen doen iets, maar het stopt niet. Wat doe je dan? Ik denk dat dat stroomdiagram interessant is.

Mijn laatste vraag is de volgende. Het online pesten is inderdaad iets dat verschrikkelijk moeilijk loopt. Ik heb het deze ochtend ook gevraagd aan de kinderrechtencommissaris. Child Focus en de politie hebben wel enige toegang tot die platformen om daar iets te laten bewegen, de kinderrechtencommissaris blijkbaar ook. Maar misschien moet men daar ook aan scholen duidelijk meegeven: als dat het geval is, waar kun je terecht om dergelijke berichten er vrij snel af te laten halen? Want gewoon een mailtje naar de klantendienst van Facebook, ondertekend met 'directeur van school X', heeft helaas weinig effect. Dank u wel.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Ik moet het niet al te veel herhalen, maar pesten verwoest levens, niet alleen van degene die gepest wordt, maar ook van de hele omgeving daarrond. Dat is dus een vreselijke ervaring.

Gelukkig vergeet ik veel dingen die hier in het parlement gebeuren, je kunt niet alles onthouden. Maar toch zijn er een paar zaken die op mijn netvlies gegrift blijven. Ik ga er kort eentje vertellen.

Het was in november 2021, toen was het Kinderrechtendag hier in het parlement. We kregen toen een heel aantal jongeren in het parlement, ook in deze commissie. Toen werd een vraag gesteld aan die groep van een dertigtal jongeren: "Vinden jullie dat jullie school het pesten goed aanpakt?" Er was niemand van die jongeren die dat vond. Dat is geen wetenschappelijk onderzoek, het is redelijk anekdotisch, dat besef ik wel, vandaar dat ik collega Daniëls wel voor een stukje wil volgen. Er zijn allicht scholen die het heel goed aanpakken en scholen die niet weten van welk hout pijlen maken en allicht scholen die het niet goed aanpakken. Je hebt daar dus heel wat variatie in. Maar eigenlijk is de wil om pesten niet aan te pakken, geen optie. Een school zou dat sowieso moeten doen, zou een pestbeleid moeten volgen. Ik ben blij om te horen dat de inspectie dat voor een stukje meeneemt in de doorlichting.

Maar ik heb misschien twee vragen daarbij, want we gaan dat moeilijk aan scholen manu militari kunnen opleggen. Is het een idee om de goede praktijk van scholen wat meer te verspreiden – ik weet dat Klasse daar aandacht aan besteedt – maar dan in een soort lerend netwerk of op een andere manier, zodat scholen echt van elkaar kunnen leren? Ik denk dat er vandaag wat schroom is bij scholen om niet te willen of durven toegeven dat ze het pestprobleem toch niet altijd heel goed kunnen aanpakken – wat geen schande is, voor alle duidelijkheid, als de wil er is. Maar soms is het gewoon ook heel erg moeilijk. Er bestaat ook niet één oplossing die altijd helpt. Dus mijn vraag is: kunnen we werk maken van zo'n soort lerend netwerk of van goede praktijken delen op een actieve manier?

Ten tweede: worden de resultaten van het pestbeleid ook gemonitord? U zegt dat we op de goede weg zijn. Maar ja, ik wil u wel geloven, minister, soms doe ik dat. Maar is dat zo? Is er een monitoring? Lijkt u dat goed, als het niet zou bestaan, om dat in de toekomst wel te doen?

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (Vooruit): Ik ben in elk geval blij dat er hier daarover een sereen debat gevoerd kan worden, want ik mag er niet aan denken om ouder, broer, zus, oma of opa te zijn van een kindje dat dergelijke zaken doet, waarbij dan uitkomt dat het door pesten komt. Maar ik denk dat het ook een gezamenlijke, maatschappelijke verantwoordelijkheid is die ruimer is dan de school alleen. De kindjes gaan naar school ... Ik ga een positief verhaal brengen. Ik ken heel veel scholen die – in vergelijking met pakweg tien jaar geleden – een heel degelijk pestbeleid hebben uitgewerkt. Ik denk dat dat een positief aspect is dat je ook moet aanhalen. Toen ik helemaal in het begin schooldirecteur was, dan was er weinige sprake van een pestbeleid en werd er meer ad hoc gehandeld. Dat is in de positieve zin geëvolueerd. Ik wil ook wel aanhalen dat veel scholen daarrond al veel zaken doen.

Die scholen zijn natuurlijk niet altijd verantwoordelijk. Het gaat ook om wat er gebeurt zodra de kindjes om 16.00 uur weggaan: via digitale pesterijen, onderweg naar huis ... Al die druk op de scholen leggen lijkt me niet de ideale oplossing. Er moet een plan van aanpak zijn. Dat is ook niet alleen de verantwoordelijkheid van de minister, voor de duidelijkheid. Maar er moet wel een totaalplan van aanpak zijn, ook met lokale besturen die daarrond ook acties ondernemen en de ouders die daarbij betrokken worden. Met de scholen uiteraard ook, maar ik heb het dan ook over de sportclubs en andere hobbymatige zaken waar de kinderen naartoe gaan.

Het is een heel ingewikkelde problematiek die eigenlijk over het domein van onderwijs moet worden bekeken en aangepakt. Ik denk dat de minister het daar ook mee eens is. Een school gaat niet alles zomaar in één klap proactief oplossen. Wat dat betreft, moeten er nog verdere stappen worden ondernomen naar verdere samenwerking. We zijn al geëvolueerd in de loop van de jaren. En dan is mijn vraag aan de minister: bent u het eens dat u samen met een aantal andere collega's, maar ook met de lokale besturen, aan de slag moet om deze problematiek veel ruimer aan te pakken dan in de scholen alleen? Dank u wel.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik zal proberen wat punctueel te antwoorden. Het aspect leerlingenbegeleiding is sinds afgelopen schooljaar een opdracht voor de onderwijsinspectie, dus daar heb ik nog geen data van. Het is ook zo dat de onderwijsinspectie altijd doorlichting doet op grond van een geheel, namelijk het referentiekader van onderwijskwaliteit (ROC), waarvan leerlingenbegeleiding een van de elementen is. Men hoeft daar ook niet apart over te rapporteren, maar het is wel zo dat wanneer de onderwijsinspectie saillante elementen opmerkt die afwijken van vorige jaren, dat zijn vertaalslag vindt in de Onderwijsspiegel. Daar krijgen we dan ook melding van. Ik niet alleen trouwens, maar u allemaal.

De responsabilisering van sociale media vind ik een veel ruimer debat dan enkel onderwijs of pesten. Ik denk dat dat deel moet uitmaken van een ruimere discussie. Maar zoals ik daarstraks zei, hebben wij in ons onderwijs diverse maatregelen genomen – die trouwens nog altijd 'work in progress' zijn, want ik kan zeggen dat wij echt niet op onze lauweren rusten. Als u vraagt naar een lerend netwerk, dan kan ik u zeggen dat we dat eigenlijk wel hebben in de vorm van Klasse. Dat is bij uitstek een lerend netwerk, namelijk het uitwisselen van goede praktijken, en daar hebben we als dossiers heel specifiek aparte thema's die ik

benoemd heb, namelijk pesten en positief klasklimaat. Dat wordt altijd geüpdatet met nieuwe initiatieven.

Ik heb een beetje een opsomming gegeven van de veelheid aan initiatieven die wij nemen en soms wordt het door alle welwillendheid en goede bedoelingen wat te veel. Daarom is het goed dat we een nieuw platform 'Alles over pesten' gestalte hebben gegeven, waarvoor wordt samengewerkt met heel uiteenlopende partners. Het platform wordt vormgegeven door de Vlaamse Scholierenkoepel (VSK), het Vlaams Netwerk Kies Kleur tegen Pesten, Mediawijs, Çavaria, Gezinsbond, Netwerk tegen Armoede, en ook het Centrum Ethiek in de Sport. het is wel de bedoeling om daar alles rond te bundelen, dus ik denk dat dat wel goed zit.

En wat betreft de monitoring, en die HBSC-studie van de World Health Organization (WHO): de laatste data zijn van 2018, dus momenteel worden nieuwe data verzameld en gaan we effectief kunnen ... Ik heb geen zicht op de timing of wanneer dat wordt opgeleverd, maar vermits het gaat over data van 2022, denk ik dat we in de loop van dit jaar wel een nieuw rapport zullen krijgen.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Dank u wel voor uw antwoord, minister. Het Kinder-rechtencommissariaat gaf u ook een pluimpje omtrent het platform, waar alles gebundeld wordt. Ik denk dat dat ook benoemd mag worden. Ik wil eindigen met dank voor het debat, dat inderdaad zeer respectvol wordt gevoerd. En ik wil ook iedereen die in aanraking komt met pesten, een hart onder de riem steken: de ouders, de gepeste maar zeker ook de pester, want ik vind dat we daar echt wel aandacht voor moeten hebben.

Minister, als we spreken over wat er aan bod komt binnen Onderwijs, dan moeten we ook werken aan de weerbaarheid van elk kind en van ouders. Ik heb een gedichtje gevonden dat daar heel goed bij past.

Bloei maar

*Bedenk op tijd dat je nooit te groot zult worden
voor klein geluk, vier het kind dat in je woont.
Eet biscuitjes als je daar zin in hebt, denk je
niet dik, denk geen pasmaat voor de wereld.*

*Waan je eerder een boomstam, wat mossig in het
begin, maar dan op een dag die je je later zult herinneren
als prachtig, zul je uitbotten en bloeien. Wat je daar
voor moet doen: het mos uit je geheugen wissen.*

*Er zijn verhalen waarin klein geluk niet opvalt,
herschrijf ze! Markeer alles wat je vrolijk maakt,
zet een streep door oorlog, door woestenij, door
haat en vuilsprekerij. Leef lang en voortvarend.*

*Zing zo nu en dan een liedje, liedjes helpen vooral tegen
het pikkedonker, als je bang bent en onbeholpen. Waan je
dan weer een boomstam, bloeiend en stevig. Zing:
Soms ben ik klein, soms ben ik groot, maar nooit val ik om.*

Dat is van Marieke Lucas Rijneveld. Misschien voor sommigen een hart onder de riem.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Annabel Tavernier aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de resultaten van de tweede taalscreening in de derde kleuterklas
– 1158 (2022-2023)

VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het dreigement om het kindergeld af te nemen van kleuters die het Nederlands niet goed beheersen
– 1159 (2022-2023)

VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de resultaten van de KOALA-taalscreening
– 1170 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Jan Laeremans

De voorzitter: Mevrouw Tavernier heeft het woord.

Annabel Tavernier (N-VA): Minister, ik heb geen gedichtje, maar ik zou wel van de gelegenheid gebruik willen maken om de secretaris en ook de dienst te bedanken om deze hybride vorm van vergaderen mogelijk te maken vandaag. Zoals u ongetwijfeld al gezien hebben, bevind ik mij in een vergevorderd stadium van mijn zwangerschap, en dat brengt wat belemmeringen met zich mee.

Mijn vraag gaat over de KOALA-test (Kleuteronderwijs Luistervaardigheid), en meer bepaald over de resultaten ervan. Die werden op 17 januari bekendgemaakt. Het ging om de tweede editie van de verplichte taalscreening. Zoals jullie weten wordt die taalscreening sinds vorig schooljaar bij alle derdejaars kleuter afgenomen en wordt via de zogenaamde KOALA-test de taalvaardigheid en de nood aan extra taalondersteuning van de kleuter in kaart gebracht.

Kleuters krijgen een groene code als ze voldoende taalvaardig zijn om aan het eerste leerjaar te beginnen, een oranje code als ze extra ondersteuningsmaatregelen nodig hebben en een rode code als ze intensieve extra ondersteuningsmaatregelen nodig hebben. Blijkt de achterstand op het einde van het schooljaar alsnog te groot, dan kan de klassenraad adviseren om de overstap naar de lagere school uit te stellen. Wanneer ouders dit advies naast zich neerleggen, krijgt het kind in het eerste leerjaar een verplicht taalintegratietraject opgelegd.

Uit een bevraging van 386 kleuterscholen, goed voor 11.800 leerlingen, blijkt dat 86 procent, of ruim 10.000 kleuters, een groene code kregen en dus voldoende taalvaardig zijn om de overstap naar het lager onderwijs te maken. 10 procent, of ongeveer 1200 leerlingen, kwamen terecht in de oranje zone en hebben extra taalondersteuning nodig. En ongeveer 500 kinderen, wat neerkomt op ongeveer 4 procent, eindigden in de rode zone, die aangeeft dat er intensieve begeleiding nodig is.

De cijfers van dit schooljaar liggen grotendeels in lijn met die van vorig schooljaar. Toen bevond 11 procent zich in de oranje zone en 4 procent in de rode zone. Net zoals vorig schooljaar zijn er opnieuw grote verschillen tussen scholen en regio's. Zo ligt het aandeel kinderen dat intensieve begeleiding nodig heeft in scholen met veel kinderen die thuis geen Nederlands spreken dubbel zo hoog, 8 procent, en zijn er ook meer kinderen die extra taalondersteuning nodig hebben, zo'n 17 procent. Ook zien we dat er in de grote steden doorgaans meer leerlingen zijn met een taalachterstand. In de stad Antwerpen gaat het om 29 procent van de

kinderen, in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest om 25 procent en in Gent om 23 procent.

Minister, in reactie op deze cijfers gaf u aan sterker te willen ingrijpen in steden of regio's waar er veel leerlingen zijn die thuis geen Nederlands spreken. Extra maatregelen zoals striktere engagementen van ouders zouden ervoor moeten zorgen dat deze leerlingen ook na de lesuren in contact komen met het Nederlands.

Hierover heb ik aan u, minister, de volgende drie vragen. Ten eerste: hoe evalueert u de resultaten van de tweede editie van de taalscreening in de derde kleuterklas? Welke conclusies verbindt u eraan? Ten tweede: welke extra maatregelen zult u nemen om de taalachterstand bij leerlingen die thuis geen Nederlands spreken aan te pakken? Er is al veel gezegd en geschreven geweest, maar hoe wenst u de ouders van deze leerlingen te betrekken en te stimuleren?

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Er is ondertussen inderdaad al heel veel over gezegd. Mijn vraag om uitleg was ook al een tijdje geleden ingediend, toen we nogal gechoqueerd waren bij het nieuws dat minister Weyts aankondigde ouders financieel te willen straffen door onder andere kindergeld af te nemen. Dat was de eerste berichtgeving, ondertussen zijn er allerlei soorten pistes en mogelijkheden de revue gepasseerd. Maar goed, het komt er toch op aan financieel te straffen wanneer die kinderen het Nederlands niet goed beheersen.

Door het afnemen van de KOALA-taaltest in het kleuteronderwijs krijgen we inderdaad een beeld op de taalvaardigheid Nederlands bij kleuters. Het is goed om daar zicht op te krijgen. Zo kunnen we kleuters die het wat moeilijker hebben, doordat ze bijvoorbeeld een andere thuistaal spreken, extra ondersteunen. Dat was ook de bedoeling van die testen.

Maar u, minister, wilt het kansarme gezinnen en kinderen moeilijker maken door hen financieel te sanctioneren als ouders 'onwillig' zouden zijn om hun kinderen te stimuleren qua Nederlands. Het woord onwillig staat tussen aanhalingstekens omdat ik denk dat dat zelden voorkomt en dat de meeste ouders echt het beste voorhebben met hun kind en beseffen hoe belangrijk het Nederlands is, maar het niet altijd even snel of gemakkelijk gaat zoals ze het zouden willen.

Ik geef even wat anekdotiek mee. Mijn grootvader is ook naar hier gekomen tijdens de Tweede Wereldoorlog. Hij kwam uit Polen. Hij heeft zijn leven lang zijn stinkende best gedaan, zoals u dat altijd zegt. Maar dat Nederlands bleef moeilijk. Met "Doet gij die dekske?" wilde hij eigenlijk vragen of je hekje achter je kon dichtdoen wanneer je vertrok. Hij heeft heel hard zijn best gedaan en altijd gewerkt voor Vlaanderen en voor zijn kinderen, maar het is gewoon nooit perfect geweest.

Maar goed, ik wil maar zeggen dat het niet altijd zo gemakkelijk en simpel is als het lijkt.

Minister, hoe denkt u die kinderen daadwerkelijk te helpen met een betere verwerking van het Nederlands? Hoe denkt u dat het financieel sanctioneren of straffen hen daarbij zou helpen?

Hoe wilt u die onwilligheid bij ouders objectief vaststellen en een juridische grondslag aan uw maatregel geven? Ik dank u.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Voorzitter, collega's, minister, uit de KOALA-screening bij kleuters van 5 jaar in de derde kleuterklas die eind vorig jaar afgenomen

werd, bleek dat 14 procent van hen nood had aan extra taalondersteuning. Vooral in grote steden en in scholen met veel kinderen met een andere thuistaal scoren kinderen minder goed. In de stad Antwerpen gaat het over 29 procent die extra begeleiding nodig heeft, in de provincie West-Vlaanderen slechts over 8 procent.

We horen dat het de bedoeling is om voortaan sterker in te grijpen in steden of regio's waar de scores onder het gemiddelde zitten. U wilt daarbij inzetten op de ouderlijke betrokkenheid en het leren van Nederlands.

Minister, u weet ondertussen dat onze fractie het alvast geen goed idee vindt om financieel in te grijpen als blijkt dat kleuters en ouders niet voldoende Nederlands spreken.

Waar we wel volmondig mee akkoord gaan, minister, is de stelling dat we ouders zoveel mogelijk moeten stimuleren om hun kind in contact te laten komen met onze taal.

Straks heb ik nog een vraag over Nederlands tweede taal (NT2), maar nu wil ik heel specifiek vragen stellen rond de kleuters.

Minister, welke extra maatregelen wilt u inzetten in de grote steden en scholen en in de steden met scholen met veel leerlingen die thuis geen Nederlands spreken?

Welke stimulerende acties naar ouders toe zult u opzetten om hun kinderen meer met het Nederlands in contact te laten komen? Welke maatregelen zult u nemen om meer ouderbetrokkenheid in het algemeen te genereren?

Uit eerder onderzoek bleek dat de kleuteronderwijzers vaak heel goed konden voorspellen wat de resultaten zouden zijn van hun kleuters. Werd hier nog verder onderzoek naar gedaan? Ik vind dat een belangrijke vraag, omdat op die manier de expertise van de kinderbegeleiders ook wel een keer in de kijker komt te staan. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat kleuteronderwijzers via zo weinig mogelijk werk het maximale uit de KOALA-test kunnen halen?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik weet niet wat ik nog allemaal moet toevoegen, gelet op het actualiteitsdebat dat wij hebben gevoerd, gelet op het mediadebat dat we hebben gevoerd en gelet op het debat dat we gisteren nog maar net hebben gevoerd in het kader van een actuele vraag in de plenaire vergadering. Maar ik stel vast dat mijn boodschap alsnog anders wordt voorgesteld. Ik kom daar misschien later nog even op terug.

Het volledige rapport heb ik alleszins bezorgd aan de secretaris met de vraag om dat door te spelen aan u allen, met heel specifieke data. Samengevat weet u dat we kunnen zeggen dat 14 procent van de 5-jarigen nood heeft aan extra taalondersteuning. 4 procent daarvan heeft nood aan intensieve begeleiding, want zij kleuren rood en we weten allemaal dat je in het geval van rood moet worden begeleid.

De KOALA-testen laten scholen toe om ten minste de vinger op de wonde te leggen en vast te stellen welke kinderen extra begeleiding nodig hebben.

Het klopt natuurlijk dat leerkrachten kleuteronderwijs professionals zijn. Meestal kennen zij hun publiek en kunnen ze hun kleuters inschatten.

Uit het kalibratieonderzoek door het Centrum voor Taal en Onderwijs (CTO) weten we ook dat de KOALA-test wel degelijk tot nieuwe inzichten leidt. Sommige kleuters overschat men en andere kleuters onderschat men dan weer. Het levert nuttige informatie op.

Ook uit het onderzoek van de onderwijsinspectie komt naar voren dat zeker in scholen met veel anderstaligen de KOALA-test als een meerwaarde wordt aangevoeld, op het terrein, op de klasvloer.

Belangrijk aan de KOALA-test is dat het het startpunt is van een taalintegratietraject. Dus het is het begin van een aanpak. Gelukkig zijn er scholen die al van tevoren aan de slag zijn gegaan. Wat doen we ter zake als overheid? Sinds vorig schooljaar krijgen scholen daar extra middelen voor, namelijk 12 miljoen euro, onder de vorm van zorgpunten.

We geven niet alleen middelen, maar we ondersteunen de scholen ook bij het uitwerken van de taalintegratietrajecten. Er is de praktijkgids die we hebben laten aanmaken en die gratis ter beschikking gesteld is van alle scholen. Professionalisering van schoolteams basisonderwijs, vooral kleuterteams, rond taalintegratietrajecten is ook een prioritair nascholingsthema voor dit en volgend schooljaar. We bieden die nascholing gratis aan via vier projecten geleid door het Centrum Taal en Onderwijs van de KU Leuven, de Odisee Hogeschool, de Arteveldehogeschool en het Centrum Nascholing Onderwijs, waarbij we een bereik hebben van een honderdtal scholen. Dat zijn dus een honderdtal scholen die effectief nog nauwer worden bijgestaan met betrekking tot die taalintegratie.

We doen als overheid dus een ferme duit in het zakje. De scholen spannen zich in heel Vlaanderen in om die kinderen bij te spijkeren. En ja, ik heb inderdaad ook op de rol van de ouders gewezen. En ja, ik verwacht van ouders dat ze hun kind ook buiten de schooluren met het Nederlands in contact brengen, zoals ook vermeld in het schoolreglement. Dat is een engagement dat de ouders plechtig ondertekenen, en dat ze mijns inziens ook moeten nakomen. Wanneer men dat niet doet, is dat nefast voor de toekomst en de gelijke kansen van elk kind, en dan denk ik dat men daar in extremis ook moet kunnen ingrijpen, niet alleen met een arsenaal aan stimulerende en positieve maatregelen allerhande, maar desnoods ook sanctionerend.

Zo absurd is die gedachte niet. Dat bestaat nu al. Bij ouders die hun kinderen onvoldoende aanwezig laten zijn op school, kan er worden ingegrepen in de schooltoeslag. De schooltoeslag is een deel van het groeipakket. Het is dus op dat vlak niet bepaald een novum. Ik denk dat deze discussie nog verder zijn beslag zal krijgen. Ik vind dat wij minstens pistes ter zake mogen bekijken, desgevallend aangevuld met nog een arsenaal aan positieve maatregelen. Dat sluit ik geenszins uit, wel integendeel. Ik ben daar trouwens zelf mee bezig, specifiek in het kader van de Vlaamse Rand, maar dan in eerste instantie met de focus op het secundair onderwijs, waarbij we de vzw 'de Rand' hebben ingeschakeld om specifiek extra te werken aan de scholen in de Vlaamse Rand, die zeker ook inzake taalproblematiek een iets afwijkende realiteit hebben van de rest van Vlaanderen. Het is niet alsof we alles louter en alleen bekijken door een repressieve bril, integendeel. We nemen heel veel positieve, stimulerende initiatieven. Maar die blijken in de praktijk soms niet te volstaan.

De voorzitter: Mevrouw Tavernier heeft het woord.

Annabel Tavernier (N-VA): Dank u, minister, voor uw antwoorden. Dit thema was de laatste week inderdaad niet weg te slaan, ook niet uit ons parlement. Het kwam gisteren nog aan bod in de plenaire. Maar wij zijn blij dat het debat geopend is, al werd dit niet gespaard van belachelijke karikaturen. Waarom ben ik blij? Wel, omdat het zo belangrijk is. Het is belangrijk voor de toekomst van elk kind, dat we nu dit debat grondig voeren.

Het stemt me dan ook tevreden dat er een groeiend besef is van het belang van het Nederlands. En dat is niet altijd zo geweest, want maatregelen zoals de taal-screening die we hier vandaag bespreken, werden destijds gewoon door partijen

weggestemd. Het besef is er helaas ook niet altijd vandaag de dag, want ik kon vandaag opnieuw lezen dat Brussels minister Sven Gatz inzet op meertaligheid in ons Vlaams onderwijs in Brussel. Hij trekt steun uit voor scholen die inzetten op meertaligheid. Dan denk ik: op welke planeet leeft die eigenlijk? Met drie op de vier leerlingen die thuis geen Nederlands spreken, is het Vlaams onderwijs in Brussel eigenlijk de facto meertalig. Zijn we daarom tegen meertaligheid? Neen: hoe meer talen een kind kent, hoe beter. Maar dat mag geen afbreuk doen aan de kennis van het Nederlands, want alles begint bij het Nederlands. Het is de verbindingsstaal, en het fundament waarop alle andere vormen van leren steunen.

Wat ik de voorbije weken ook gehoord heb, is de kritiek dat het aan taalbeleid ontbreekt op school, terwijl dat net de grote trendbreuk is met het verleden. Deze Vlaamse Regering investeert meer dan ooit in de kennis van het Nederlands, en ook in de kleuterklas. We zijn aan de tweede editie toe van de taalscreening. Er werd maar liefst 12 miljoen euro vrijgemaakt voor remediëring en taalintegratie van onze kleinsten, en ook het leesoffensief is toegespitst op onze kleuters. Ik kan niet anders dan vaststellen dat er met deze regering duidelijk gezorgd wordt voor een ommezwaai.

Maar ja, beste collega's, als we de resultaten van de taalscreening erbij nemen, dwingt dat ons tot nadenken. Als een op de zeven kleuters onvoldoende taalvaardig is, en die aantallen kunnen oplopen tot wel 30 procent in bepaalde regio's met veel leerlingen die een andere thuistaal hebben, dan moet je vaststellen dat er meer nodig is, temeer omdat de groep leerlingen met een andere thuistaal elk jaar toeneemt. De cijfers van Statistiek Vlaanderen van vorig jaar wijzen er weerom op dat er eigenlijk een stijging is met een vol procent ten opzichte van het schooljaar voordien.

En het PISA-onderzoek (Programme for International Student Assessment) leert ons ook dat kinderen ...

De voorzitter: Mevrouw Tavernier, sorry: kun u stilaan besluiten?

Annabel Tavernier (N-VA): Ja, sorry, het is zodanig belangrijk, ook al is er veel gezegd geweest, maar ik zal besluiten ...

Belangrijk is dat er uit het PISA-onderzoek gebleken is dat kinderen die thuis geen Nederlands spreken – ongeacht de sociaal-economische achtergrond – een jaar langer nodig hebben om tot dezelfde leerprestaties te komen als de leerlingen die thuis wel Nederlands spreken.

Om nog één iets te zeggen over die ouderlijke verantwoordelijkheid: inderdaad, sensibilisering is ons eerste redmiddel. Maar als dat niet leidt tot een verbetering van de resultaten, moet je inderdaad durven te denken aan die stok achter de deur en daarin volgen wij de minister volledig. En dit allemaal in functie van onze kleinsten, hun toekomst en kansen later op de arbeidsmarkt.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Zoals gezegd, denk ik dat er al veel te veel woorden zijn vuilgemaakt aan een ballonnetje van de minister. Een ballonnetje dat eigenlijk bedoeld was als afleidingsmanoeuvre op een moment dat er toch wel slecht nieuws kwam over de dalende leerprestaties. Ik had niet gedacht dat het zo lang zou meegaan: ik heb dan nog eens een 'Terzake' moeten uitzitten, waarvan ik dacht: oh nee! (*Opmerkingen*)

Dat vond ik minder tenenkrullend; die andere uitzending vond ik tenenkrullender. Ik dacht: het is niet mogelijk, de campagne is al begonnen. Hopelijk is er toch nog

tijd om echt beleid te doen, het is tenslotte toch nog anderhalf jaar – we gaan niet vervallen in de ballonnetjespolitiek.

En als het gaat over dat beleid dat gevoerd moet worden, minister: als we stappen vooruit willen zetten met die kleuters, denk ik echt dat er veel meer ruimte moet zijn voor die talige interactie in de kleuterklassen. Dat betekent nog altijd: kleinere kleuterklassen en meer zorgcoördinatoren; die mensen hebben nu geen tijd meer om die kinderen te begeleiden, die staan voor de klas in plaats van aan zorg te kunnen doen. Brugfiguren is iets wat werkt, minister, maar dat wordt niet ondersteund vanuit Vlaanderen. Net die brugfiguren leggen de link met die ouders, proberen die ouders te betrekken bij het schoolgebeuren. En inderdaad: dat is belangrijk, maar dat doe je niet sanctionerend, dat doe je via die methodieken die aangetoond hebben dat ze werken. Denk ook aan brede scholen, om ervoor te zorgen dat kinderen inderdaad ook in hun vrije tijd Nederlands spreken. Dat zijn allemaal zaken waar het beleid nog versterkt kan worden. Ik hoop dat u de komende tijd die u nog rest daarvoor zult gebruiken in plaats van die ballonnetjes.

En dan hoop ik ten slotte – maar dat zal ijdele hoop zijn, als ik mevrouw Tavernier heb gehoord – dat uw fractie en uw partij die wetenschappelijk achterhaalde visie op thuistaal en meertaligheid zou willen laten evolueren. Dat er via voortschrijdend inzicht een visie komt waarbij we unaniem zeggen dat Nederlands belangrijk is, maar dat dat niet ten koste hoeft te gaan van de moedertaal of thuistaal.

Integendeel: er waren zoveel getuigenissen in alle reportages die ik ook gezien heb van leerkrachten die zeggen dat opgroeien in een talige omgeving – ook al is dat in de thuistaal – stimuleert om andere talen te leren. Ik weet niet hoeveel evidentie daar nog voor nodig is, dus laat ons die taligheid stimuleren in alle mogelijke vormen, met één doel voor ogen: het Nederlands van alle kinderen verbeteren, want daar zijn we het over eens.

In plaats van ballonnetjes, minister, graag nog beleid op al die vlakken.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Dank u, minister, voor uw antwoord.

Wat onze fractie betreft houden we vast aan de oorspronkelijke opdracht van de KOALA-test. Die was om vast te stellen welke taalintegratietrajecten we het best kunnen aanbieden aan de leerlingen op maat van hun niveau van het Nederlands. Ik denk dat dat nog altijd de bedoeling moet zijn.

Twee, ik denk dat het heel belangrijk is om de ervaringen die er zijn met de KOALA-test ook goed te monitoren, om te weten wat werkt, waar scholen de mosterd kunnen halen bij goede voorbeelden.

Gisteren legde ik de link, minister, met het leesoffensief. Want ik ben er echt van overtuigd dat we er in alle omstandigheden voor moeten zorgen dat leerlingen, kinderen in taalrijke omgevingen kunnen opgroeien, en dat dat de enige mogelijkheid is om taal, om die liefde voor taal ... En op Gedichtendag mogen we dat wel uitspreken denk ik: die liefde voor taal is echt heel belangrijk. Ik bleef wat op mijn honger omtrent concrete voorstellen rond het leesoffensief, om er werk van te maken, ook bij ouders, opvoeders, om kinderen in Nederlands, maar misschien ook in taal in het algemeen, te doen groeien. Vandaag is er als het kan misschien een tweede kans.

De voorzitter: De heer De Gucht heeft het woord.

Jean-Jacques De Gucht (Open Vld): Ik zal het gedicht er dan toch snel tussensteken, maar het is een heel kort gedicht. Het is een gedicht van Achmetov,

geschreven in 1976. De reden dat ik het jaartal erbij vermeld, is dat het belangrijk is om het geheel te snappen, maar er is een kleine link met vandaag.

*Zo is het bij ons vastgesteld,
het Land heeft het zo gewild:
dat zijn kinderen worden gesorteerd
om dan te krijgen wat ze verdienen;
Voor sommigen: dood in mausolea;
voor anderen: levend naar Siberië;
voor loyalen: de opsmuk van livreen;
voor anderen de psychiatrie.*

En dat gaat over op welke manier het communistische regime omging met de mens, en het volledige ontmenselijken van het individu, het zien als een product van de politiek.

Maar buiten deze opbeurende kleine poëzie, die ons toch moet aanzetten om na te denken over wat er in de wereld allemaal gebeurt, in verschillende richtingen, had ik graag nog iets kort gezegd over een debat dat nu al een hele tijd bezig is, maar waarbij het ten eerste belangrijk is de realiteit te willen zien. En op dat vlak denk ik dat mevrouw Tavernier een verkeerde inschatting maakt van minister Sven Gatz, maar daarover zal ik haar wel op een ander moment aanspreken, wanneer ze hier fysiek aanwezig is.

Natuurlijk is Nederlands ongelooflijk belangrijk. Dat spreekt voor zich: het is de basis waaruit we vertrekken. Meertaligheid is daarnaast ook een bijzondere meerwaarde, die we moeten durven te omarmen en waarvan we gebruik moeten maken binnen onze samenleving, want dat is altijd onze sterkte geweest. Wanneer we naar het buitenland gingen, waren wij degenen die verschillende talen spraken, ten opzichte van andere landen waar je met moeite buiten de landstaal iets kunt doen. Als je buiten de toeristische regio's in Frankrijk, in Italië, in Duitsland gaat: die mensen spreken over het algemeen niets anders dan hun eigen taal. Dat was in Vlaanderen altijd al anders, en ik vind dat een meerwaarde.

Die meertaligheid is ook een meerwaarde op school, omdat het hem schuilt in een goede kennis van de taal. Of dat de taal is van het onderwijs, of de taal van de mensen thuis, het maakt dat men een structuur van de taal kent. En mevrouw Meuleman heeft er inderdaad al naar verwezen. In verschillende onderzoeken komt namelijk naar voren hoe belangrijk het is de structuur van een taal te kennen, welke die taal ook is, om in het geheel structuur binnen taal en dus ook voeling met taal te hebben. Dat betekent niet dat we er niet alles aan moeten doen zodat ouders de taal van het onderwijs van hun kinderen ook kennen. Omdat het belangrijk is om schoolwerk te kunnen verbeteren, te begrijpen wat er in die agenda staat, en om op ouderavonden op een juiste manier te kunnen communiceren met de leerkracht. Dat is natuurlijk heel belangrijk. U hebt daarnet gezegd: "Je hebt verschillende maatregelen die je daarvoor kunt gebruiken. Maar men zou ook moeten kunnen bestraffen."

Dat zou een goede boodschap geweest zijn. En dat is wat ik persoonlijk een beetje heb gemist. U hebt gewoon gezegd dat we een stuk van het kindergeld moeten afpakken. Maar we hadden het misschien wat ruimer kunnen zien en verschillende voorstellen naar voren kunnen hebben gebracht, waaronder voorbeelden uit het buitenland, waarbij men probeert die ouders te betrekken. Vandaag valt binnen bepaalde gemeenschappen de moeder, die een heel belangrijke functie heeft in het gezin, maar ook in de communicatie met de scholen, soms volledig buiten onze huidige samenleving. Ze heeft geen contact met die samenleving en evenmin met de taal.

Dat zou een situatie zijn waarin we onderwijs kunnen gebruiken, waarin we kunnen streven naar een brede school en een manier waarop we die ouders binnen of buiten die schooluren – dat kunnen we nog bekijken – daarbij kunnen betrekken om die taal aan te leren. Dat is het concept van de brede school.

Daarnaast heb ik al verschillende keren aangehaald dat we erover zouden moeten nadenken om de leerplicht, die we al naar 5 jaar hebben gebracht, naar 2,5 jaar te brengen. Op die manier kom je immers veel vroeger in contact met het Nederlands. Het geeft u ook de mogelijkheid om het Nederlands op een goede manier aan te leren. Maar dan moeten we de leerkrachten in de kleuterklassen extra steun geven en taalleerkrachten durven in te schakelen om daar op een goede manier mee te werken. Want dan zouden de kinderen inderdaad op de leeftijd van 5 jaar een betere kennis van het Nederlands hebben, waardoor ze een betere start hebben vanaf het lager onderwijs. Dat zijn een paar zaken die ik wilde meegeven.

Over die verschillende zaken had ik graag uw mening gekend. We zouden ook nog een boompje kunnen opzetten over Content and Language Integrated Learning (CLIL), maar dat kunnen we misschien op een ander moment doen. Het is vooral belangrijk om er werk van te maken, minister. U hebt in ieder geval steun in ons als het gaat over het ondernemen van die verschillende stappen. Wij staan niet afkerig tegenover sanctioneren, maar we willen dat in een groter pakket zien, om ervoor te zorgen dat elke leerling vooruit kan in onze samenleving en het Nederlands machtig is.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Ik houd het kort. Collega Meuleman sprak over Terzake. Ik heb het even nagekeken: ik was daar inderdaad.

Ik was nu aan het wachten op één uitspraak van Groen, één bepaalde uitspraak, namelijk over ouderlijke verantwoordelijkheid. *(Opmerkingen van Elisabeth Meuleman)*

U hebt een hele resem opgesomd van iedereen die van alles moet doen, maar één iemand hebt u daarin niet genoemd. En als u spreekt met scholen en leerkrachten, mevrouw Meuleman, dan zeggen ze dat ze van alles doen. En het gaat niet over de ouders die die taal proberen te spreken, die de taal al een beetje spreken, over "Doe het hekje dicht" zeggen, maar niet met de juiste klanken. Daarover gaat het niet. Het gaat over die ouders die, zoals de minister zegt, niet de agenda lezen, niet opdagen, de brieven niet begrijpen, die geen enkele, maar dan ook geen enkele inspanning doen om zelf het Nederlands te beheersen. Dát is ouderlijke verantwoordelijkheid.

En je kunt zoveel wortels geven als je wilt, als er op het einde van de rit niets is om te zeggen dat het moet, dan blijf je de taak en de druk bij de scholen leggen. En als je dan spreekt over het lerarentekort, is het van twee dingen één. En dat willen wij doen, voor diegenen die echt onwillig zijn en de boel blokkeren. En ja, die zijn er. U zegt dat er zo geen zijn, maar er zijn er wel zo. Ga naar scholen, er zijn er zo. Maar dat hebben u en ook uw covoorzitter in Terzake niet tegen mij uitgesproken en u mist opnieuw de kans om dat wél te doen.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Ik sluit zelf ook graag even aan. Ik heb het dossier even doorgenomen en heb er een paar kleine vragen bij.

Eerst en vooral heb ik een vraag over de respons op de enquête. Bij mijn weten mocht niet elke school deelnemen, maar toch staat er in dat een aantal mensen of scholen die hebben gereageerd niet in de steekproef waren opgenomen. Het is een beetje vreemd dat men geen uitnodiging krijgt om te reageren, maar toch

reageert. Ik weet niet goed hoe ik dat moet begrijpen. Mocht elke school reageren of hoe zit dat juist?

Ten tweede zie ik bij de resultaten dat Vlaams-Brabant op een bepaald ogenblik wegvalt bij de beoordeling. Daaronder staat dan te lezen: "In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, Vlaams-Brabant en de Vlaamse Rand is er in de bevraging onvoldoende respons van scholen met een laag percentage TNN (thuis taal niet Nederlands)." Hoe is dat te verklaren? Werden te weinig scholen aangeschreven? Moeten we dat misschien optrekken en hen vragen om toch hun resultaten mee te delen?

Ik zie ook dat er nogal wat verschillen zijn ten opzichte van de resultaten van vorig jaar, bijvoorbeeld in Limburg, waar de resultaten plots veel beter zijn. Men heeft daar blijkbaar collectief gewerkt aan luistervaardigheid. Is dat de clou om uit de rode zone weg te geraken? Of hebt u daar verklaringen voor om dat eens een beetje toe te lichten? Dank u wel.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Wat de aanpak betreft, hebben we er wel degelijk voor gekozen, in de wetenschap dat we met die KOALA-testen al wel een zekere extra last opleggen aan de kleuterscholen. We hebben er wel voor gezorgd en afgesproken om qua rapportering niet nog extra lasten aan alle scholen op te leggen. Daarom hebben we ervoor gekozen om te zeggen: we gaan niet elke school verplichten om hun bevindingen in kaart te brengen, te gaan rapporteren aan de Vlaamse overheid, maar we gaan daarentegen werken met een representatieve steekproef. Nu, een steekproef heeft natuurlijk ook altijd beperkingen, in die zin dat je naargelang je afdaalt in de schaal, problemen hebt inzake representativiteit, dat het moeilijk is om over een beperkt aantal data vervolgens een uitspraak te doen over een ruimere regio.

Ten tweede, ook inzake de General Data Protection Regulation (GDPR) moeten we altijd wel opletten dat we niet tot een dergelijke schaal data brengen, zodat, al dan niet rechtstreeks, uiteindelijk bekend wordt over welke school het gaat, al dan niet impliciet. Daarom staat men daar soms ook weigerachtig tegenover. Dat begrijp ik ook.

Wat betreft 'niet in steekproef': dat wil zeggen dat, om welke reden dan ook, men niet voldoende data heeft om uitspraken te kunnen doen, en men niet genoeg testen heeft kunnen afleggen.

In Limburg is de situatie inderdaad duidelijk beter. We bekijken daar welke mogelijke oorzaken er zouden spelen. Er was een getuigenis, las ik ook vandaag in de krant, van een schooldirectie die zei dat ze er gewoon meer op ingezet hebben, en niet alleen in de laatste kleuterklas, maar ook in het traject ervoor. Dat is nog veel belangrijker door heel het debat. Opnieuw: in een waterplas de zon zien schijnen. Als heel die media-aandacht ertoe leidt dat de kleuterscholen nog vroeger aandacht besteden aan taalintegratie, dan is dat alleszins een positieve bijdrage geweest.

Heel dit debat gaat volgens mij niet over meertaligheid, het gaat niet over thuistaal. Het gaat er gewoon over dat je kinderen altijd een dienst bewijst wanneer je hen ook na schooltijd in contact brengt met het Nederlands. De data daaromtrent zijn zo klaar als een klontje. Kijk naar de PISA-resultaten, die erop duiden dat wanneer je een onderscheid gaat maken tussen kinderen van autochtone afkomst of van allochtone afkomst, gemiddeld genomen kinderen van allochtone afkomst minder scoren op de PISA-testen dan kinderen van autochtone afkomst. Dat is overal zo in de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO).

Maar als je vervolgens gaat kijken naar de kinderen van allochtone afkomst die ook na schooltijd in contact komen met het Nederlands, dichten zij de kloof ten

opzichte van kinderen van autochtone afkomst voor de helft. Dan weet je toch wel dat je, als je het beste voorhebt met de toekomst van kinderen – en dat hebben we toch allemaal – er dan ook het best voor zorgt als verantwoordelijke ouder dat die kinderen ook na schooltijd in contact komen met het Nederlands. En dus wijst die PISA-toets er ook op dat er wel beperkingen zijn aan de schoolse inspanningen, dat je soms op de limieten botst en dat het dus niet enkel gaat over een schoolse maar ook een ouderlijke verantwoordelijkheid. Dat mag toch eens gezegd worden. Wanneer die ouderlijke verantwoordelijkheid wordt ontlopen, moet je daar ook sanctionerend tegen kunnen optreden. Daarover gaat dit. Dat is ook zo geen novum. De heer Danen had het gisteren over het schandalige gegeven dat we ingrijpen op de rechten van ouders. Ja, ik vind dat je op een bepaald moment moet ingrijpen op de rechten van ouders om de rechten van kinderen te vrijwaren, net in functie van hun gelijke kansen. Dat moet dan maar. En daarover had ik graag het debat geopend. Dat is gelukt.

Ik stel ook heuglijk vast dat het ruimer gaat, dat er in Vlaanderen een beetje een consensus groeit over rechten en plichten, dat het niet zomaar opgaat om bepaalde rechten, premies, belastinggeld of welke andere rechten in welke vorm dan ook te kunnen claimen, dat daar ook plichten en verantwoordelijkheden tegenover staan. Als het gaat over inburgering, over het verwerven van nationaliteit, over taalintegratie, groeit daar een ruimere consensus in Vlaanderen. Dat vind ik heel goed. Ik hoop dat we daaromtrent kunnen werken in het Vlaams Parlement, in het federaal parlement, waar dan ook, en dat we echt proberen op dat vlak stappen vooruit te zetten.

De voorzitter: Mevrouw Tavernier heeft het woord.

Annabel Tavernier (N-VA): Het is duidelijk dat het debat nog niet gaan liggen is, en ik vind dat eigenlijk een zeer goede zaak. Mijns inziens kan er daar niet genoeg over worden gedebatteerd, want de uitdagingen zijn er, de uitdagingen kennen we. We moeten het debat blijven voeren in functie van het kind, in functie van gelijke en optimale leerkansen.

Wat het beleid betreft, dat beleid is er. We spreken er vandaag over. Het is het onderwerp van dit debat, onder andere met die tweede taalscreening. Dat die nog kan worden gefinetuned, dat lijkt mij ook normaal. We zijn pas aan onze tweede editie toe.

Dan nog een woordje over de ouderlijke verantwoordelijkheid. Als sensibilisering niet werkt, dan moeten we inderdaad durven te spreken en durven te denken over een stok achter de deur. Laten we daar een open debat over voeren. Collega's, ik zal er de komende drie maanden niet zijn, maar houd jullie vooral niet in.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister, schaduwminister Daniëls, ik denk echt dat ik een aantal zaken heb gezegd over de ouderlijke verantwoordelijkheid. *(Opmerkingen van Koen Daniëls)*

Ik heb inderdaad eerst en vooral gezegd dat in Antwerpen 29 procent van de kleuters niet slaagt voor die taaltest. Het is niet zo dat er 29 procent onwillige ouders zijn, die niet ontzettend hard hun best doen voor hun kinderen. De meeste ouders willen echt wel het beste voor hun kinderen, maar zijn aan het werken, hebben een job en nog een flexi-job en nog een job 's avonds om rond te komen en ervoor te zorgen dat er eten op tafel komt. Ik denk dat dat de realiteit is in de meeste van onze grootsteden. Het is misschien belangrijk om dat ook even onder ogen te zien.

Ten tweede, die ouderlijke verantwoordelijkheid is misschien niet altijd overal een traditie. We moeten die bijbrengen en die is belangrijk. Het is van cruciaal belang

om ouders in contact te brengen met de school, om ze naar school te krijgen, om ze te laten participeren aan activiteiten van de school enzovoort. Dat heb ik daarnet ook gezegd. Daar is een gap. Daar is een probleem. Daarvoor zijn er die brugfiguren. Die doen net dat. We hebben al een paar keer aangehaald dat Vlaanderen dat toch ook moet proberen te ondersteunen. Nu komt dat volledig bij de steden terecht. Zij moeten dat zelf financieren, hoewel dat echt goed werkt. Minister, bent u dus bereid om op Vlaams niveau een project van brugfiguren uit te rollen en te ondersteunen? Ik denk dat dat de manier is om ouders bij de school te betrekken, vooraleer te beginnen te denken aan sanctionering.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Minister, dank u wel. Ik ga nog een derde keer proberen, met een andere vraag misschien, over het Leesoffensief.

Minister Ben Weyts: Daar wil ik u nog wel op antwoorden. We geven in samenwerking met Cultuur en Welzijn gestalte aan het Leesoffensief. We focussen niet alleen op het lager onderwijs, maar ook op het secundair onderwijs, en ook op het kleuteronderwijs. We ontwikkelen leeskaders en zetten ook heel specifiek extra in op leren lezen, op leren omgaan met taal in het kleuteronderwijs. Die ontwikkeling en uitrol van het Leesoffensief komen nog eens boven op alle inspanningen die ik al heb vernoemd, namelijk 12 miljoen euro voor taalintegratietrajecten specifiek voor de kleuterscholen, en we begeleiden dan ook nog eens honderd kleuterscholen intensief.

Loes Vandromme (cd&v): Waarom vind ik dat zo belangrijk? Omdat ik vooral hoop dat het Leesoffensief geen dode letter blijft, maar dat men daar daadwerkelijk mee aan de slag gaat. Terecht staat er in het Leesoffensief, en dat haalt u ook aan, dat het van groot belang is dat er thuis ook een talige, een taalrijke omgeving is. Het Leesoffensief heeft net de bedoeling om ouders, grootouders, mensen die bezig zijn met kinderen tools te geven om taalrijk aanwezig te zijn, om een taalrijke omgeving aan te bieden. Daarom leg ik de link. We kijken inderdaad heel vaak naar de school om taal aan te leren, maar er zijn nog zoveel andere sectoren die hulp kunnen bieden. Daarom herhaalde ik de vraag.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Jan Laeremans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de langdurig zieke leerkrachten in het onderwijs
– 1175 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Loes Vandromme

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Minister, in deze commissie hebben we de kwestie van de langdurig zieke leerkrachten al meermaals aangekaart, onder meer naar aanleiding van de bespreking van de conceptnota van de collega's van cd&v hierover. U gaf al eerder aan dat u nog niet veel kon vertellen, omdat u nog in gesprek zat met de vakbonden en werkgevers. Intussen blijkt dat er wat is gesleuteld aan de regeling. Wie tot hiertoe na een ziekte of ongeval deeltijds wilde hervatten, kon verlof voor verminderde prestaties wegens ziekte (vvp ziekte) nemen. Men presteerde minstens 50 procent en kreeg toch een volledig salaris. De bedoeling was dat men na verloop van tijd weer voltijds hervatte. Voor sommige personeelsleden was zelfs een halve opdracht te zwaar, waardoor ze helemaal niet konden hervatten. Om deze mensen toch de kans te geven om opnieuw te starten,

wordt het minimumpercentage, gelukkig, verlaagd naar 20 procent, waardoor ze eventueel een dag per week kunnen hervatten.

Bovendien kon men tot vandaag alleen vvp ziekte nemen zolang men recht had op bezoldigd ziekteverlof. Als dat uitgeput was, verloor men ook het recht op vvp ziekte. Deze bepaling verdwijnt. Voortaan kan men ook na uitputting van het recht op bezoldigd ziekteverlof vvp ziekte blijven nemen. Vastbenoemde personeelsleden ontvangen in dat geval voor het niet-gepresteerde volume slechts 60 procent van hun normale salaris. Ook de tweemaandelijks controle wordt geschrapt. Voortaan kan het controleorganisme zelf beslissen om tussentijdse controles te verrichten. Die controles moeten niet langer bij het personeelslid thuis plaatsvinden, maar kunnen ook in de praktijk van de controlearts of in een medisch controlecentrum gebeuren. Dat zijn wel degelijk positieve ontwikkelingen. Maar helaas biedt dit nog steeds geen oplossing voor mensen met een chronische ziekte.

Het vvp ziekte kan immers maar 24 maanden genomen worden doorheen je volledige loopbaan. Daarna komt men weer in dezelfde precaire situatie terecht dat men zelf minder uren moet gaan werken om het mogelijk te houden, en het dus met minder loon moet stellen, ondanks de aanhoudend hoge kosten voor de behandeling van de ziekte. Vandaar mijn vragen.

Kunt u wat meer toelichting geven bij de afgesproken veranderingen?

Waarom is er geen oplossing gevonden voor langdurig en chronisch zieken? Hen blijvend inschakelen voor een beperkt aantal uren helpt toch ook om het lerarentekort te verkleinen?

Misschien is er op dit ogenblik nog geen oplossing voor, maar wordt er voor hen nog aan een oplossing gewerkt of is dit niet het geval?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: We weten het allemaal: ziekte, daar kies je niet voor. Gelukkig kan je meestal na een tijd gewoon weer aan het werk. Soms lukt dat niet en blijven pijn, vermoeidheid of andere problemen aanslepen. Dan kan deeltijds terug aan het werk gaan, een oplossing zijn.

In het onderwijs heb je daarvoor twee verschillende systemen. vvp ziekte en langdurig vvp om medische redenen. Het besluit dat het verlof voor verminderde prestaties wegens ziekte wijzigt, is nog maar net ingegaan op 1 januari 2023. Dat maakt het mogelijk dat ook vastbenoemde personeelsleden bij wie het ziekteverlof uitgeput is, dit verlof kunnen opnemen en hierdoor aan de slag kunnen blijven in plaats van dat ze op vervroegd pensioen worden gestuurd. Ook in functie van het lerarentekort, van activering, is dat een goede zaak.

In tegenstelling tot ervoor wordt het nu ook mogelijk om deeltijds te hervatten vanaf 20 procent van een voltijdse opdracht in plaats van 50 procent. Ervoor was er een beetje een binaire situatie: ofwel ga je 100 procent, ofwel 50 procent opnieuw aan de slag. Daartussen was niets anders mogelijk. Nu verruimen we de mogelijkheden om opnieuw aan de slag te gaan. Daarnaast bevat het besluit ook aanpassingen met betrekking tot het afwezigheidsattest dat personeelsleden moeten voorleggen aan de school in geval van ziekte. Dat mag voortaan met een klassiek doktersbriefje. Dat is geen apart briefje meer voor de schoolse context.

Ook het medisch attest voor de aanvragen verlof voor verminderde prestatie wegens ziekte en de aanvragen langdurig verlof voor verminderde prestaties om medische redenen wordt afgeschaft. We wijzigen de wijze van ziektecontrole. U verwees ernaar. Die controles hoeven niet langer aan huis plaats te vinden, maar vermits je ervan uitgaat dat de betrokkene opnieuw aan de slag kan en zich ook

kan verplaatsen, kunnen de controles plaatsvinden in de praktijk van de dokter of in een medisch controlecentrum.

De tweemaandelijks controle wordt geschrapt, zoals u gezegd hebt. In plaats daarvan mag het controleorgaan at random een tussentijdse controle voorzien als het dat nodig acht.

Maar daarnaast zetten we ook een proefproject op met gespecialiseerde teambemiddeling, met een vzw die mensen in kwetsbare situaties helpt en die ook samenwerkt met VDAB. Ook daar is het de bedoeling om nog meer in te zetten op re-integratie van zieke personeelsleden en/of op het voorkomen van langdurige psychosociale ziektes. Dat Gespecialiseerd Team Bemiddeling (GTB) is ondertussen al in een dertigtal scholen gestart met begeleiding. Die scholen hebben gereageerd op een oproep tot deelname via Schooldirect. Na afloop van die dertig projecten gaan we bekijken in welke mate een verdere uitrol in het ruimere onderwijsveld zinvol is. De dienstverlening die wordt geboden door het GTB is kosteloos.

Het is wel belangrijk dat we op het doel van het verlof voor verminderde prestaties niet ingrijpen. Het doel is het personeelslid de kans geven, na zijn of haar afwezigheid wegens een ernstige of langdurige ziekte, de opdracht die men uitvoerde voor de aanvang van de afwezigheid wegens ziekte, opnieuw volledig op te nemen. Het verlof voor verminderde prestaties wegens ziekte is dus niet bestemd voor chronisch zieken. Bij hen gaan we ervan uit dat ze hun oorspronkelijke opdracht nooit volledig terug zullen kunnen opnemen. Zij moeten een beroep doen op het langdurig verlof voor verminderde prestaties wegens medische redenen. Dat verlof is net bedoeld voor personeelsleden die om medische redenen hun opdracht niet meer volledig kunnen uitoefenen en van wie de behandelende specialist of arts oordeelt dat een volledige hervatting van de oorspronkelijke opdracht niet tot de mogelijkheden behoort, tot aan het einde van de loopbaan. Dat is dan volgens de huidige stand van de wetenschap, als disclaimer. Bij die mensen heeft een arts dus vastgesteld dat een uitbreiding van hun opdracht medisch niet verantwoord is. Dat gaat dan in de praktijk meestal over ziektebeelden waarbij de toestand van het personeelslid eerder zal verslechteren dan verbeteren. Aan dat verlofstelsel heb ik geen wijziging aangebracht. Dat betekent dat een personeelslid dat van dat verlofstelsel gebruik kan maken, altijd minstens vijftig procent van een voltijdse opdracht zal moeten uitoefenen. We hebben niet meteen plannen om dat te wijzigen. Je ontvangt salaris voor de verrichtte opdrachtbreuk en daarenboven ook zestig procent van het salaris van de niet-verrichte prestaties.

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Ja, minister, wij zijn tevreden met de aanpassingen voor vvp ziekte. Maar er is wel nog een probleem voor de mensen die op dit ogenblik bijvoorbeeld kankerpatiënt zijn, of die chronisch vermoeidheidssyndroom hebben, en dergelijke. Het is inderdaad zo dat men daar met de huidige stand van de wetenschap van denkt dat het wel tot aan hun pensionering zal lopen. Dat is toch iets dat zeer cru is. Stel dat je dat vaststelt bij iemand die dertig is, dan is dat toch een veel te lange periode om zolang te voorspellen, en weinig dokters durven dat aan. Waarom wordt er daar geen onderscheid gemaakt? Of kan men daar een periode opplakken voor bijvoorbeeld de volgende vijf jaar, of tien jaar, en dat men zegt dat het volgens de huidige stand van de wetenschap niet mogelijk lijkt om te hervatten.

Ook voor die groep is er dus geen mogelijkheid om minder dan vijftig procent te werken. Bovendien zijn er ook heel wat weigeringen. Bij veel van de mensen die zo'n aanvraag doen, wordt het niet toegestaan. Ik denk dat daar toch nog wat meer souplesse mogelijk zou moeten zijn. Is dat gevraagd? Of willen de partners

dat niet? Kunt u dat een beetje verduidelijken? Ook al is dat voor een kleinere groep mensen, ik denk dat daar toch nog een stukje kan worden bijgeschaafd.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (cd&v): Minister, ik gebruik graag de vraag van collega Laeremans om een tussenstap te maken naar het hoger onderwijs. U werkt aan een besluit in verband met het hoger onderwijs rond verlof voor verminderde prestaties wegens ziekte (vvp), dat op 9 december al op de ministerraad werd behandeld, maar dat gaat niet over het langdurig verlof voor verminderde prestaties (lvvp). Dat is vandaag niet van toepassing, wel in het leerplicht- en het basisonderwijs, maar niet voor de hogescholen.

In het hoger onderwijs zijn er ook mensen die – los van de discussie tussen u beiden – 50 procent willen werken en aan de slag willen gaan, maar dat niet kunnen omdat dat lvvp nog niet op hen van toepassing is. Dus ik denk dat het misschien goed zou zijn om dat ook eens te bekijken, en misschien is dat ook uw plan. Dus vandaar de vraag: hebt u ook plannen om dat lvvp van toepassing te maken op de hogescholen, zodat het voor die mensen niet zwart-wit is, en dat ze terug kunnen gaan werken voor minimaal 50 procent als ze dat willen. Dank u.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Dat is inderdaad een interessante vraag. Collega Grosemans volgt dit thema bij ons van naderbij op. Ik neem even haar tussenkomst over.

Ik denk dat we er goed naar moeten kijken, want het is een moeilijk en delicaat evenwicht. Want aan de ene kant hebben we inderdaad een lerarentekort en hebben we mensen die ziek zijn of die ziek geweest zijn en herstellende zijn en die hun oude opdracht nog niet volledig kunnen opnemen. Ik denk dat iedereen vindt dat we die mensen maximaal en zo snel en zo goed mogelijk opnieuw moeten kunnen laten instromen. Ik denk dat we daar niet tegen kunnen zijn.

Maar aan de andere kant zien we ook de organiseerbaarheid van een school, en ik heb ook oor naar wat directeurs, leerkrachten, medeleerkrachten en mensen die de vervanging deden, zeggen. Iemand komt bijvoorbeeld anderhalve dag per week in een lagere school terug ... Je moet het dan ook georganiseerd krijgen op een manier die goed is voor de leerlingen en voor de betrokken collega in de totaliteit van het team. Ik zeg niet dat dit niet kan, maar we geven wel aan dat we moeten kijken naar dat evenwicht, en dat is maatwerk. Je kunt niet globaal beslissen over hoe het altijd moet zijn. Dat is maatwerk, en in sommige gevallen is dat voor alle partijen een goede zaak, maar in andere gevallen niet. Beeld je in dat je als directeur iemand fulltime laat invallen, en dat het ernaar uitziet dat je die het jaar daarop ook fulltime kunt laten werken. Maar als er dan een dag verdwijnt, zegt die persoon dat ze naar een andere school gaat, en dan heb je een oplossing voor één dag en heb je vier dagen geen oplossing meer. In het kader van het lerarentekort wil ik daar niet blind voor zijn.

Minister, dat is toch iets wat ik zelf in het verleden heb aangehaald. Ik heb het in mijn zeer nabije omgeving gezien: een jonge leerkracht, fulltime vastbenoemd, krijgt kanker. Als de ziekte-dagen zijn uitgeput, dan kom je terecht bij Certimed en Medex. Die doen dan de mathematische vaststellingen en kunnen het aantal ziekte-dagen een paar keer verlengen, maar op een bepaald moment zeggen ze om op de leeftijd van 40 jaar met pensioen te gaan. We hebben vandaag één groot geluk als het aankomt op kanker, namelijk dat we goede medicatie hebben en dat mensen er bijgevolg toch door komen. Maar in de praktijk worden zij medisch afgeschreven. Als die mensen dan opnieuw willen beginnen te werken in combinatie met een pensioen, dan is dat helemaal een ramp, want dan worden ze

geweigerd door onze federale vrienden en dan verliezen die mensen. Maar ik denk dat u daar ook al initiatieven rond hebt genomen.

Ik heb twee concrete vragen: hoe kunnen we met die laatste groep aan de slag en hoe kunnen we Medex en Certimed – die hier toch de belangrijke spelers zijn – nog meer sturen zodat flexibel maatwerk en nadenken over jonge, vastbenoemde mensen die op medisch pensioen worden gestuurd, mogelijk wordt gemaakt. Dank u wel.

Loes Vandromme (cd&v): Ik kom zelf ook nog graag tussen omdat ik het wel waardeer dat we dit thema vanuit onze fractie op de agenda hebben gezet en dat het ook wordt vastgepakt, minister. De genomen maatregel is toch wel belangrijk en komt ook tegemoet aan een aantal vragen die er zijn. Er zijn nog bijkomende vragen, die ik niet ga herhalen, maar er zijn inderdaad nog situaties waarin mensen die effectief zin hebben om hun werk weer op te pakken en dat niet kunnen. In het kader van het lerarentekort is het schrijnend dat dat niet kan. Dus het is een evenwicht. Het is belangrijk dat er wordt ingezet op de re-integratie. Ik weet niet of er in de proeftuinen gewerkt wordt rond die re-integratie, of dat daar een school specifiek op wou inzetten, en misschien – ik heb het al eens benoemd – moeten we van deze crisis gebruikmaken om een aantal zaken uit te testen. Misschien zijn er situaties waarin we wel kunnen zeggen dat het mogelijk is. Wij zijn vanuit onze fractie altijd bereid om daarrond een nooddecreet goed te keuren.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: In het kader van de cao-gesprekken zijn we aan het bekijken hoe we voor het hoger onderwijs een besluit in een gelijkaardige richting kunnen nemen. Die besprekingen lopen.

Het is natuurlijk op grond van een medisch oordeel dat er beslissingen worden genomen. Dat oordeel wordt niet lichtzinnig genomen. Het gaat niet over mogelijke nadelen. Er zijn mogelijk ook wel voordelen. Wanneer een arts oordeelt dat men als chronisch zieke nooit nog de oorspronkelijke opdracht opnieuw zal kunnen opnemen, wat zeker geen fijn oordeel is, biedt dat toch wel wat zekerheid en continuïteit. Ik ga er nog altijd van uit dat zulk verdict niet lichtzinnig wordt uitgesproken. Er is nog altijd dat alternatief, namelijk een verlof voor verminderde prestaties wegens ziekte.

Het voorbeeld dat u aanhaalde, hebben we geremedieerd. Dat is wel belangrijk in functie van de activering en van het lerarentekort.

In het geval van een oordeel met betrekking tot kanker zal men natuurlijk, ook gelet op de stand van de wetenschap, oordelen in het kader van het vvp wegens ziekte en niet van het langdurig vvp om medische redenen. Men gaat er altijd van uit dat de taken opnieuw zullen kunnen worden opgenomen. Daarom denk ik dat de regeling die we hebben uitgewerkt op dat vlak een goede stap vooruit is. Ik begrijp dat we er in het geval van chronisch zieke personeelsleden van mogen uitgaan dat artsen, wanneer ze dat oordeel vellen, echt ten volle beseffen wat de consequenties daarvan zijn. Dat is een andere doelstelling, tot mijn spijt. Dat mag niet lichtzinnig worden uitgesproken.

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Minister, ik ga het oordeel van de artsen zeker niet in twijfel trekken, als zij denken dat zij met vrij grote zekerheid kunnen vaststellen dat die persoon niet meer zal kunnen werken tot aan zijn pensioen. Maar, minister, het gaat toch ook over artsen die twijfelen. Het is hun goed recht om bijvoorbeeld niet te durven beweren dat een persoon die bijvoorbeeld het chronisch vermoeidheidssyndroom heeft, binnen tien jaar niet kan worden

geholpen. Dus kan hij dat niet neerpennen, en dus ook niet voorschrijven, en dus kan die persoon daar geen gebruik van maken. Daarom zou er iets tussen de twee moeten zijn, met een tijdsspanne van – ik zeg maar wat – vijf of tien jaar daarop geplakt. Dan zal die arts dat misschien wel voor vijf jaar durven voorspellen, maar niet voor twintig jaar.

Ik heb anderzijds ook wel begrip voor het voorbeeld van collega Daniëls, dat het haalbaar moet zijn voor de school. Absoluut! Maar ik vind wel dat mensen die nog één dag of twee dagen per week kunnen werken, overal kunnen worden ingezet, al is het niet vast in één school. Daar kunnen, inderdaad via maatwerk, oplossingen worden geboden.

Minister, u spreekt over een proefproject via een dertigtal scholen. Ik hoop dat daar nog iets uit komt. Maar ja, als de school zich nog niet heeft aangemeld, zal de leerkracht in kwestie daar ook niet direct mee gebaat zijn. Ik blijf ervoor pleiten dat men ook voor langdurig vvp om medische redenen een versoepeling zou invoeren.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Steve Vandenberghe aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de uitval van schooldirecteurs in het basisonderwijs – 1229 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Loes Vandromme

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (Vooruit): Ik zal eerst beginnen met een gedicht, want het is vandaag Gedichtendag.

*Vertraag.
Vertraag.
Vertraag je stap.*

Stap trager dan je hartslag vraagt.

*Verlangzaam.
Verlangzaam.
Verlangzaam je verlangen.*

En verdwijn met mate.

*Neem niet je tijd
En laat de tijd je nemen -
Laat.*

Dat is om het allemaal een beetje rustiger te doen, in de plaats van altijd maar elkaar voortdurend op te jagen. Ik bezondig me er ook soms aan, ik zal het er onmiddellijk zelf bij zeggen. Maar dat is niet kwaad bedoeld, dat is gewoon mijn enthousiasme. (*Gelach*)

Mijn vraag om uitleg betreft een bezorgdheid die ik al veel langer deel, maar jullie ook natuurlijk. Ik ben niet de enige in deze commissie die deze bezorgdheid al lang deelt. Het gaat namelijk over de uitval van de schooldirecteurs, specifiek in het basisonderwijs. Ik zal ook duiden waarom mijn vraag over de schooldirecteurs in het basisonderwijs gaat.

De onderwijsadministratie bracht recent het rapport uit over het ziekteverzuim bij onderwijspersoneel in 2021. Uiteraard dient er – en we moeten correct zijn – bij de interpretatie van de cijfers rekening te worden gehouden met de coronapandemie. Ik denk dat we dat zeker moeten meenemen. Maar toch zien we, als we de cijfers tussen personeelscategorieën bekijken, enkele opvallende cijfers. Zo valt het grote verschil tussen directie en de rest van het onderwijspersoneel enorm op, niet alleen in aantal ziektedagen, maar ook in reden van afwezigheid. Bij directies wordt vaker een afwezigheid van psychosociale aard gerapporteerd. Het zijn ook cijfers waar ik niet specifiek van schrik, want als je een keer de ronde doet bij diverse basisscholen, dan merk je dat de schooldirecteuren enorm onder druk staan, ook voor een stuk nog door coronagerelateerde gebeurtenissen.

Interessant is ook dat de afwezigheid bij de directeur in het basisonderwijs hoger ligt dan bij de directeurs in het secundair onderwijs. Directeurs basisonderwijs hebben een niet te onderschatten opdracht. Niet alleen zijn ze verantwoordelijk voor het pedagogisch beleid op hun school, ook het personeels-, logistieke, infrastructurale en administratieve luik moeten ze voor hun rekening nemen. Dat is veel meer dan in secundaire scholen, waar de directeurs veel beter omkaderd zijn.

De minister zorgde vorig jaar voor een nieuw ambt van beleidsondersteuner in het basisonderwijs. Dat was een belangrijke stap om de job van directeur basisonderwijs wat haalbaarder te maken. We krijgen daar ook heel wat positieve reacties op. Toch blijven de directeurs terecht het tekort aan echte administratieve ondersteuning aankaarten. De school waar ik directeur was, bijvoorbeeld, heeft twee vestigingen met al bijna 500 leerlingen. Die twee vestigingen zijn ongeveer even groot. Ze hebben maximaal anderhalve administratieve medewerker. Dat is eigenlijk bijzonder weinig. Het is een kwestie van eens een voorbeeld te geven.

De katholieke schoolgemeenschap uit Tessenderlo tracht de job van directeur basisonderwijs haalbaarder te maken door de directiefuncties van vijf basisscholen te bundelen en hun werking te organiseren via een leer- en organisatiemodel. De rol van zorgcoördinator wordt er vervangen door de rol van leergroepverantwoordelijke, die nauw samenwerkt met een groep van zes tot tien leerkrachten.

Het organisatiemodel krijgt veel interesse van andere scholen, dat is goed. Volgens de scholengemeenschap zijn al zo'n tachtig scholen uit Vlaanderen en Nederland komen kijken naar hoe zij hun werk organiseren.

Vandaar dat ik een aantal vragen heb, minister: welke conclusies trekt u uit het rapport ziekteverzuim bij onderwijspersoneel in 2021?

Wat is volgens u, minister, de oorzaak van het hoger aantal ziektedagen bij directies basisonderwijs? Dat is een klein beetje een retorische vraag, maar ik wil toch op die manier het debat wat openen.

Erkent u dat er naast de geboden extra beleidsondersteuning ook nood is aan bijkomende administratieve ondersteuning voor de directeurs in het basisonderwijs? Alhoewel ook daar al stappen vooruit zijn gezet, dat geef ik ook zeker toe.

Was u op de hoogte van het leer- en organisatiemodel van de scholengemeenschap van Tessenderlo? Welke lessen voor het beleid trekt u eruit? Hoe kunt u dit nog meer helpen promoten, zodanig dat andere scholen dit ook doen?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Het zijn interessante cijfers, en natuurlijk moeten we altijd voorzichtig zijn met het snel trekken van conclusies op basis van zo'n rapport.

Er is alleszins ook een duidelijke impact van de covidpandemie op de cijfers. We moeten zeker nog voorzichtiger zijn met het lukraak benoemen van oorzaken. Er is heel wat op ons onderwijs afgekomen de afgelopen jaren. Uit onderzoek blijkt dat zowel interne factoren, bijvoorbeeld de schoolcultuur, als externe factoren, zoals de algemene waardering van het beroep, maar ook persoonlijke factoren, zoals het vertrouwen in het eigen kunnen, allemaal een rol spelen.

We weten dat de leerlingenpopulatie in de grootstedelijke context ook voor heel wat uitdagingen zorgt, zoals het differentiëren op verschillende vlakken, het betrekken van ouders bij het schoolse gebeuren. Maar toch blijken die uitdagingen tegelijkertijd veelal een bron van motivatie te zijn. Voor sommigen is dat net 'challenging', en kunnen ze niet als een grote invloed op de beslissing van leraren om de school of het onderwijs te verlaten worden gezien. Weet ook dat de scholen voor moeilijkere doelgroepen bijkomende middelen en omkaderingen krijgen, net om het in die scholen werkbaarder te maken en de kinderen en jongeren de juiste ondersteuning te geven.

Wat anderzijds wel duidelijk is, is dat sowieso een sterk personeelsbeleid en welzijnsbeleid in een school altijd helpt, en altijd vruchten afwerpt in functie van het ziekteverzuim en het voorkomen daarvan. Net daarom dat we daar sterk op inzetten. Ik wil u ook nog eens het percentage van het ziekteverzuim meegeven, om dat eens goed te kunnen kaderen. Je ziet de bovenste blauwe lijn is het ziekteverzuim in de privésector, de onderste lijn is het ziekteverzuim in het onderwijs. Je ziet wel dat het een beetje een gelijkaardige evolutie volgt, maar het percentage ziekteverzuim in de privésector zit op 6,13 procent en in het onderwijs op 4,3 procent. Dat biedt toch nog eens nuance en juist perspectief.

Ik moet ook dat nuanceren, in die zin dat men oordeelt dat een vergelijking niet volledig correct is door het aantal vakantiedagen. Omdat het aantal vakantiedagen verschilt tussen de privésector en onderwijs-, annex overheidsdiensten. In het onderwijs is het aantal vakantiedagen relatief groter, en in die periode is het ziekteverzuim ook significant lager. Dus moeten we ervan uitgaan dat het ziekteverzuimpercentage voor het onderwijspersoneel daardoor positief beïnvloed wordt. Daardoor zegt men soms dat je die twee moeilijk met elkaar kunt vergelijken. Maar ik denk toch dat het zinvol is om onze onderwijscijfers in een ruimere context te plaatsen.

Wat doen we op het vlak van het versterken van het hr-beleid en het welzijnsbeleid in ons onderwijs? Ik ga het niet allemaal opsommen, maar er is heel gedegen onderzoek geweest van de Universiteit Gent en de Arteveldehogeschool naar het versterken van het welzijnsbeleid in scholen. Op grond daarvan hebben we een inspiratiegids ter beschikking gesteld waarbij er praktische tools worden aangereikt om het psychosociaal welzijnsbeleid als onderdeel van het personeelsbeleid mee gestalte te geven.

Er is ook het afsprakenkader rond het gebruik van digitale communicatiemiddelen. Ik krijg daar vrij goede respons over vanuit het veld, men zegt: 'eindelijk, dat is goed', ook al is die termijn nog tot september. In september moet men tot een lokaal afsprakenkader komen. Maar het idee alleen al en het perspectief betekent voor veel leerkrachten dat ze eindelijk hun zeg daar eens over kunnen doen, afspraken kunnen maken en ervoor kunnen zorgen dat de digitale tools en de software ten dienste komen van allen in plaats van hen ten last te zijn. Dat geldt dan zowel voor de leerkrachten en de directies als voor ouders en leerlingen.

Ik heb ook sterk ingezet op het opleiden van nieuwe vertrouwenspersonen. We gaan dat ook blijven doen. Wat toch ook in heel de discussie rond hr-beleid en welzijnsbeleid van essentieel belang is, zijn de directeurs en ervoor zorgen dat zij afdoende geschoold zijn. Dat begint natuurlijk in eerste instantie bij een afdoende

verloning en met het neerpennen van het profiel. Want we hebben in het verleden misschien al te gemakkelijk de directiefunctie als het verlengde van het leraarschap aanzien. We bekijken nu hoe we dat kernprofiel dat we opgesteld hebben een plaats kunnen geven in het professioneel continuüm van een schoolleider, van opleiding tot de professionele ontwikkeling gedurende een volledige loopbaan. U weet dat we daar ook een loonsverhoging aan gekoppeld hebben, in die zin dat we voor alle directeurs, alle schoolleiders garanderen dat er een minimale loonspanning van 31 procent is. We doen dat gefaseerd. Dat is een budgettaire inspanning van iets meer dan 10 miljoen euro recurrent, net om daar te zorgen voor een betere waardering van de directiefuncties, niet alleen in woorden maar ook in daden.

Additioneel hebben we heel specifiek voor het basisonderwijs extra inspanningen geleverd. Enerzijds hebben we er bij de start van deze regeerperiode voor gezorgd dat de werkmiddelen voor het kleuteronderwijs gelijkgeschakeld worden met het lager onderwijs – een inspanning van 71 miljoen euro recurrent. We hebben de middelen voor zorgcoördinatie verhoogd. Dat was 23 miljoen euro recurrent. En er worden extra uren voor kinderverzorging voorzien, de 535 voltijdequivalenten (vte's) in het kleuteronderwijs. Daarnaast is er – belangrijk – beleidsondersteuning. Ik weet dat dat soms ervaren wordt als een te beperkt aantal uren, maar ook hier is een budgettaire impact van 23 miljoen euro op jaarbasis. Dat is in de praktijk soms – zeker voor kleinere scholen – een beperkt aantal uren, maar de verhoging van de puntenenveloppe voor administratieve en beleidsondersteuning is toch ook een stap in de zeer goede richting, waarbij we trouwens ook de autonomie van de school willen laten spelen.

Ik had het daarstraks ook al over het Gespecialiseerd Team Bemiddeling (GTB) waarmee we ook aan de slag gaan en trachten om mensen in kwetsbare situaties te begeleiden, om werk te vinden en werk te behouden. Zij ondersteunen ook werkgevers bij de aanwerving van geschikte medewerkers en bij de integratie of re-integratie van medewerkers.

Tot slot, wat het leer- en organisatiemodel van scholengemeenschap KaBOT betreft: het stemt me tevreden dat scholen keuzes durven te maken op het vlak van hun personeelsorganisatie volgens hun eigen visie en eigen noden en dat we daar vanuit het beleid ook voldoende ruimte voor laten. In dat opzicht is het natuurlijk interessant om te kijken wat de proeftuinen opleveren. Voordien botsten maatregelen op heel wat discussie en tegenstellingen. Met de proeftuinen trachten we dat te overstijgen en de regelgeving desgevallend ook te omzeilen om nieuwe toepassingen en nieuwe elementen van arbeidsorganisatie in de scholen mogelijk te maken en op grond daarvan enige lering te trekken en desgevallend te zorgen voor een ruimere uitrol van die praktijken.

De voorzitter: De heer Vandenberghhe heeft het woord.

Steve Vandenberghhe (Vooruit): Dank u wel voor uw antwoord, minister. Ik ga me toch weer specifiek op de schooldirecteur richten. Het is frappant dat er over de jaren heen een hoger aantal ziektedagen wordt gerapporteerd bij directies in het basisonderwijs. Dat is wel frappant ten opzichte van onderwijsniveaus.

De administratieve ondersteuning blijft een oud zeer in het basisonderwijs. Ik zal een concreet voorbeeld geven van een directeur die een klas moet opvangen in het vijfde of het zesde leerjaar. Er is onvoldoende administratieve medewerking, en dus neemt hij de telefoon mee in de klas, terwijl hij les moet geven omdat de leerkracht ziek is. En dan moet hij dus ook nog telefoons van het secretariaat beantwoorden. Dergelijke voorbeelden zijn legio. Dat is niet uitgevonden. Dat is de realiteit vandaag. Ik kom dat heel veel tegen, een directeur die een leerkracht moet vervangen en dan nog de telefoon van het secretariaat moet beantwoorden.

En dan vraagt hij aan de poetsdame, die aan het poetsen is in de refter, om, als er ouders komen, ze naar de klas van het vijfde leerjaar te sturen. Hij gaat dan even naar buiten uit de klas om de ouders te woord te staan, terwijl hij in tussentijd de kinderen wat stil werk geeft. Dat is echt een verhaal dat niet zomaar uitgevonden is. Het komt uit de realiteit. Die administratieve ondersteuning blijft echt een werkpunt.

Ik zou weer alles kunnen opnoemen wat ze allemaal moeten doen, maar ik ga u dat besparen, want anders is mijn tussenkomst vijf minuten langer. De directeur is het zenuwcentrum van de school, en dan is het eigenlijk onvoorstelbaar wat ze allemaal moeten doen.

U had het daarnet terecht over professionalisering, maar er moet ook tijd zijn voor de directies om nog te professionaliseren. Want ik heb inderdaad heel goede directies, die dan bij een zelfevaluatie of een evaluatie met het team of de algemeen directeur nog enkele zaken vaststellen waarin ze zich moeten bijscholen en waar ze sterker in moeten worden, maar ze hebben er gewoon de tijd niet voor. Je raakt dus in een vicieuze cirkel. Wanneer moet je het dan nog doen? 's Nachts? Er zijn geen nascholingen tussen vier en vijf uur midden in de nacht. Ze hebben er dus geen tijd voor.

U hebt het over het welzijnsbeleid. Dat is heel belangrijk. Ik vind dat ook. Het welzijnsbeleid is ongelooflijk belangrijk in een school en in een scholengemeenschap of scholengroep. Op het niveau van de scholengroepen zijn er inderdaad ondersteunende mensen om dat beleid te voeren, maar ook daar is de directeur bij betrokken. Dus je komt ook daar weer bij dezelfde persoon van de directeur, die ook binnen de school de zaken uitvoert die men als ondersteuning krijgt. U merkt het, het is een beetje een vicieuze cirkel waar de directies in zitten.

Ik ben er honderd procent voorstander van dat de directeurs vooraf goed opgeleid worden, minister. Want wat gebeurde er vroeger veel te veel? Er werd een Chinese vrijwilliger aangeduid. De directeur valt uit, wie gaat het doen? Ik ben zo directeur geworden. Iedereen kijkt naar iedereen. Uiteindelijk hadden wij een half uur of een uur de tijd om te kiezen. De algemeen directeur vroeg wie het ging doen. En ik heb het dan gedaan. Dat is gelukkig niet meer van deze tijd. Een degelijke opleiding en profielen vastleggen van wie dat kan doen, dat lijkt mij toch ook wel belangrijk, zeker ook in een basisschool.

Ik ben het wel met u eens wat betreft de proeftuinen. Dat vind ik wel de verantwoordelijkheid van scholengroepen. En daar zijn ze soms nog te conservatief in. Probeer het eens. De ene directeur is pedagogisch sterker, de andere directeur is administratief sterker, en nog een andere is sterker in het promoten van de school. Als het haalbaar is, laat scholen samenwerken en verdeel de taken, maar natuurlijk niet als ze 100 kilometer van elkaar liggen. Maar die oproep heb ik ook al gedaan aan scholen, om eens out of the box een aantal proeftuinen te proberen. Dat heeft de minister of de hogere overheid nog nooit verboden. Dat zal eens lukken, dat zal eens mislukken. Maar de scholengroepen moeten nog los raken van de idee van elke school zijn directeur. Probeer de goede mensen op de juiste plaats te zetten. Laat scholen samenwerken en laat bijvoorbeeld drie directeurs een goede taakverdeling doen. Ik denk dat dat een goede stap is. De proeftuin die KaBOT doet, kan misschien een voorbeeld zijn voor andere scholen en scholengroepen die volgen.

Het is een heel moeilijk debat. U hebt zeker en vast al inspanningen gedaan, minister, maar ik wil gewoon aan de alarmbel trekken. De problematiek voor de directies is absoluut nog niet van de baan. Ik zou niet graag hebben dat er nog een grotere uitval is, met als gevolg dat we geen directeurs meer zullen vinden in het basisonderwijs.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, normaal gezien was hier een vraag aan gekoppeld van onze collega Grosemans over het ziekteverzuimrapport. Het is wat lastig dat ze nu vandaag zelf ziek is. En dat is uitzonderlijk.

Minister, ik wil toch drie zaken in het debat brengen, ook namens Karolien Grosemans. Zij heeft er in haar initieel ingediende vraag naar verwezen dat er een groter verzuim is in sommige gemeenten en dat dat te wijten zou zijn aan een grote diversiteit bij leerlingen, wat bijgevolg ook een gigantische inspanning vraagt om te differentiëren. Ze verwijst daarbij naar de situaties in Genk, waar er bijna 40 procent meer ziektedagen zijn, die ook sterk samenhangen met psychosociale aandoeningen. Dat is een eerste vaststelling. Wij geven natuurlijk extra SES-middelen (socio-economische status), zowel uren als centen, als er een grotere diversiteit bij leerlingen is. De vraag is alleen of dat de leerkrachten die daar staan, rechtstreeks ten goede komt. Dat is een vraag die direct over hr-beleid gaat. Wat gebeurt er in die scholen? Dat sluit dan wat aan bij de vraag van collega Vandenberghen over de taken die directies al dan niet opnemen.

Een advies dat ik aan veel directeurs geef, is: de voornaamste knop op het toetsenbord van uw computer is de deleteknop. Wat er allemaal binnenkomt, van eender welke structuur, dat niet past om sterker onderwijs te bieden of een beter hr-beleid te voeren, en het moet niet uit een decreet of een besluit van de Vlaamse Regering, en daar staat heel weinig in dat moet: deleten. Dan krijg ik het antwoord dat dat moet van hun algemeen directeur, dat het moet van de schoolbegeleider, dat het moet van de koepel, dat het moet van de scholengroep enzovoort. Er moet juist niets. Als er geen artikel uit een decreet of uit een besluit van de Vlaamse Regering bij staat, moet het niet. Ik denk dat dat een eerste belangrijk advies is dat we moeten geven aan directeurs.

Twee: schaalgrootte? Ja, als het voordelen heeft. Ik ben recent nog bij een school geweest, waar de directeur zei dat hij vroeger een werkmanshad op school, en die werkmanshad zette de vuilbakken buiten. Dat kostte hem geen taak. Nu moet hij in een CRM-systeem (customer relationship management) een taak aanmaken, die komt dan bij de dispatch, daar wordt dat bekeken, hij krijgt dat terug, hij moet dat opnieuw bevestigen, en dan kan het toch nog zijn dat de vuilbakken niet buiten worden gezet, maar dat hij een bericht terugkrijgt dat de technische dienst reeds overbelast is en in een andere school bezig is. Hij zegt dat de netto meerwaarde van schaalgrootte voor hem tien stappen achteruit is.

Faciliteren mag in het kader van schaalgrootte niet tot meer vergaderen of extra lasten leiden. Dat zit vooral bij die directeurs, en dat zien we ook in die scholen. Waar de directie en de inrichtende machten dicht bij elkaar zitten – dat hebben we ook gehoord bij het Rekenhof – en de directeurs ook dicht bij het personeel staan, heb je scholen waar het boeltje wel draait.

Nog een laatste punt, voorzitter: de directeursopleiding. Vanuit onze N-VA-fractie, minister, staan we volmondig achter een degelijke, onafhankelijke directeursopleiding, want ze hebben inderdaad een belangrijke taak, ook in het kader van hr-beleid. En zo komen we dan weer terug op het ziekteverzuim van die leerkrachten.

Loes Vandromme (cd&v): Dank u, collega. Misschien nog aanvullend, minister: ik had een vraag ingediend, maar die zal vervallen omdat we er nu vandaag ook al over spreken. We hebben het al vaak vernoemd: directeurs zijn goochelaars, die kunnen ongelooflijk goed alle borden in de lucht houden, zijn manusje van alles ... Wij hebben vanuit onze fractie al vaak gepleit voor die beleidsondersteuning. Die is er ondertussen. Ik hoor vanuit het veld dat dat zeer waardevol wordt ingezet. Het profiel, daar wordt ook aan gewerkt.

Maar ik wil het nog even hebben over de verloning, want Divo, dat is het netwerk van directies vrij onderwijs, polste in het eerste trimester van dit schooljaar bij startende schoolleiders in het eerste jaar van het postgraduaat schoolleiderschap van de Universiteit Antwerpen naar hun statuut. Uit hun bevraging blijkt dat startende directeurs enthousiast zijn over hun nieuwe job, en er met volle overtuiging aan willen beginnen. Maar als men dan vraagt naar de verloning van die directeurs, dan stelt men vast dat slechts 35 procent van de respondenten geen salarisschaal van directeur heeft. 16 procent wordt als directeur als master betaald, en geniet van de salarisverhoging van cao 12. 19 procent wordt als directeur als bachelor betaald. En de loonspanning van bachelorleerkrachten wordt ook gerespecteerd voor die laatste groep, maar je ziet dat die loonsverhoging nog beperkt is.

Divo verwijst vooral naar het feit dat schoolleiders tout court naar een minimale loonspanning van 35 procent moeten gaan over heel hun carrière. Voor masters is dat inderdaad doorgevoerd, maar schoolleiders, zegt Divo, zijn ook de adjunct-directeurs. Als we naar leer- en organisatiemodellen gaan, minister, waar scholen of schoolbesturen vrij kunnen zijn om hun directieteam uit te bouwen, dan is het natuurlijk wel frappant dat die loonkloof tussen directeur en adjunct-directeur alleen maar is toegenomen. De schoolbesturen die eerlijke, mogelijke wedden willen geven voor die schoolleiders, botsen op wettelijke beperkingen, verbonden aan het diploma van een schoolleider. Ik denk dat dat ook moet worden meegenomen in het verder nadenken over hoe we het onderwijs willen organiseren.

Ik weet niet hoe het zit bij jullie, maar scholen komen bij mij aankloppen met prachtige kandidaten. Collega Daniëls, gisteren was het een pedagoog die directeur wilde worden in het basisonderwijs, en dat kan niet volgens het huidige decreet rechtspositieregeling, behalve als die dan als 'andere' betaald wordt. Ik denk dat we daar toch moeten gaan nakijken wat dan wel mogelijk is. Minister, wat ons betreft alvast deze aanbeveling.

De voorzitter: De heer Vandenberghhe heeft het woord.

Steve Vandenberghhe (Vooruit): Hoe verklaart u dan het feit dat het ziekteverzuim bij de directies basisonderwijs een stuk hoger ligt dan in het secundair onderwijs? Dat is toch wel een significant verschil. Dan moet er toch een verklaring zijn waarom daar het ziekteverzuim hoger ligt? Ik kan me moeilijk voorstellen dat die mentaal minder weerbaar zijn. En aanvullend: wilt u met de werkingsmiddelen een kinderverzorger, zorgcoördinator of extra administratieve ondersteuning aanbieden bij de directies basisonderwijs? Dat zijn nog een aantal bijkomende vragen die ik wilde stellen.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ja, hoe verklaar je dat? Regelmatig komt er dezelfde klacht, en die is niet helemaal ongefundeerd. Als men de vergelijking maakt tussen de omkadering van directeurs in het secundair onderwijs en in het basisonderwijs, dan zit er wel een groot verschil. Net daarom hebben we getracht om, met de verschillende maatregelen die ik al heb opgesomd, een verschil te kunnen maken voor de directeurs basisonderwijs. Daarbij gaan we de looninspanning van 31 procent voor – inderdaad – de directeurs aanpakken. Ik sluit voor de toekomst niets uit. Dat gaat inderdaad niet over de adjunct-directeurs. Voor de directeurs is het een loonverschil van 31 procent. Voor alle duidelijkheid: de tweede fase wordt nog maar net doorgevoerd. Het is een gefaseerde aanpak. Eind deze maand ontvangen ze voor het eerst een wedde, gegarandeerd voor iedereen, met een loonspanning van 31 procent. De laatste fase wordt doorgevoerd.

Een opvallende vaststelling is de volgende, ze heeft ongetwijfeld ook wel te maken met de complexiteit van onze regelgeving. We stellen vast dat de proeftuinen voor heel veel directies een aanleiding zijn geweest om wat meer te gaan nadenken. In

de praktijk zien we dat veel voorstellen die worden gedaan in het kader van de proeftuinen, helemaal geen omzeiling van de regelgeving vereisen. Het is vandaag perfect mogelijk. We hebben extra mogelijkheden gecreëerd, ook met het voeren van een doortastender humanresourcesbeleid. Alleen al de 20 procent financiering, de mogelijkheid om lerarenuren om te zetten in punten, biedt ongelooflijke mogelijkheden om daar creatief mee aan de slag te gaan in functie van verloning en financiering. Dat is niet alleen in functie van de aanwerving van andere profielen dan leerkrachten, maar ook in het kader van het financieren of extra financieren van leerkrachten. Het betreft ook de mogelijkheid om aan 140 procent te verlonen. Dat is ook iets wat velen niet kennen.

Er wordt hier verwezen naar de regeling en de proeftuinen in het kader van KaBOT. Ik denk dat men ook daarvoor geen proeftuin nodig heeft. De regelgeving moet daarvoor niet worden omzeild. Het is voor vele directies misschien interessant om eens stil te staan bij de mogelijkheden. Ik denk er ook over na om misschien op dat vlak te proberen om de directies wat meer inspiratie te bieden. Welke mogelijkheden verschaft de huidige regelgeving? Welke creativiteit is er mogelijk om alternatief te gaan financieren en een doortastend hr-beleid te kunnen gaan voeren op grond van de eigen wensen en noden?

Wat specifiek het basisonderwijs betreft, is er ook de figuur van de beleids-ondersteuning. Want ook daar bieden we wat ruimte, namelijk dat men daar een invulling kan aan geven in functie van een soort van adjunct-directeur, of gewoon administratieve ondersteuning. Dat kan, opnieuw, gewoon op grond van de eigen wensen, inzichten en noden.

Dat is een eerste bescheiden aanzet, met een prijskaartje van 23 miljoen euro recurrent. Ik hoop dat we daar in de toekomst op kunnen doorgaan, net om de beleidskracht te kunnen versterken van de lokale directeurs. We moeten inderdaad af van de idee om eens in de lerarenkamer te vragen wie er directeur wil worden. Vandaar dat de profielschets belangrijk is. Het vergt een andere verantwoordelijkheid, andere skills, andere talenten. Een goede leerkracht is niet per definitie een goede directeur.

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (Vooruit): Ik denk dat we het debat gevoerd hebben, maar één valkuil mogen we niet creëren. Ik ben 100 procent voorstander van een verhoging van het loon, voor alle duidelijkheid. Die mensen verdienen ... als je zoveel verantwoordelijkheid hebt. Maar het gaat niet alleen daarover. Ik denk dat, als je met directeurs zou spreken, ze heel blij zijn met die verhoging van hun loon. Uiteraard, wie is daar niet content mee? Maar het is niet hun allergrootste bezorgdheid. Hun allergrootste bezorgdheid, dat is het volhouden en voldoende ondersteuning.

Maar nogmaals, er is nog een weg te gaan, er zijn stappen gezet. We gaan dat dus zeker blijven opvolgen op een constructieve manier, in het belang van de directeurs van de basisschool. Dat zijn heel belangrijke mensen voor elke school.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het mentale welzijn bij studenten
– 1208 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Jan Laeremans

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, dit thema is hier al regelmatig aan bod gekomen. Minister, ik moet u bedanken voor de stappen die u, maar u niet alleen, ter zake met het Steunpunt Inclusief Hoger Onderwijs (SIHO) en de instellingen voor hoger onderwijs hebben gezet. Onder andere is er het uitgewerkte MoodSpace. Ik kom daar dadelijk nog op terug. Ik denk dat dat echt iets belangrijks is dat u daar hebt verwezenlijkt.

Sinds de coronapandemie staat het mentaal welzijn bij hogeronderwijsstudenten toch nog meer op de agenda dan voorheen. Studenten maken belangrijke beslissingen met betrekking tot hun toekomst, maar krijgen daarbij ook regelmatig hoge verwachtingen en ook toch wel wat uitdagingen voor zich. Er wordt stap voor stap gewerkt om mentaal welzijn van studenten niet alleen in de brede maatschappij, maar ook onder studenten uit de taboesfeer te halen. Het voorbeeld dat ik regelmatig geef, is dat van studenten die aan elkaar vragen: "En, ça va?" Het antwoord is dan: "Ja, ça va." Tot een student zegt: "Eigenlijk niet." Oei. Dat was niet het verwachte antwoord. Het sociaal wenselijke is dat je 'ça va' zegt.

Zo hebben we het mentaal welzijn van onze studenten hier al verscheidene keren besproken. Op 17 februari 2022 hadden we hierover ook een hoorzitting. Ik heb al verwezen naar de initiatieven. Onder andere waren er de bevragingen bij studenten om dit te analyseren, het bekender maken van studentenpsychologen, het bespreekbaar maken van de problematiek, de onlinehulpverlening, de welzijnsmonitor, MoodSpace. Ik denk dat dat allemaal belangrijke stappen zijn. Op bepaalde momenten krijg ik soms de indruk dat ervoor wordt gepleit dat elke student een individuele studentenpsycholoog naast zich zou krijgen. Dat is ten eerste niet haalbaar en ten tweede niet betaalbaar. Het lijkt me ook niet wenselijk voor de toekomst, want er is natuurlijk ook zoiets als veerkracht, wendbaarheid, weerbaarheid.

Ik stel vandaag vast, samen met heel wat mensen, dat ook onze studenten soms niet goed weten hoe om te gaan met tegenslagen. Dan kijken we natuurlijk ook naar wat ervoor is gebeurd. Ik blijf als pedagoog, als ouder, dat beeld gebruiken: we zijn vandaag beland in een curlingmaatschappij, waarbij de student, de leerling, ons kind die curlingbal is en de ouders, opvoeders, leerkrachten, iedereen, heel de maatschappij daarvoor lopen met borstels en maar schrobben en schrobben zodat het kind op de meest egale manier door het leven kan glijden, zonder eender welke bobbel. In het leven kom je echter bobbel tegen, of je dat nu wilt of niet. Dat kan al heel vroeg zijn, als je iemand moet verliezen. Dat kan ook zijn als je 14 jaar bent, een oogje hebt op iemand, aan die persoon zegt 'ik zie je graag, ik wil je lief zijn' en die neen zegt. Voor sommige kinderen stort de wereld dan in. Dat is ook zo in het hoger onderwijs: je probeert iets, je krijgt toch wel wat druk te verwerken, je doet je best en het lukt niet. Een deel van je toekomstbeeld valt aan diggelen. Dan moet je natuurlijk de boel opnieuw samenrapen, en ook weten dat je ergens terecht kunt als het niet lukt om de boel samen te rapen, absoluut, maar we moeten kinderen en jongeren er ook op voorbereiden dat ze in hun leven een aantal keren opnieuw rechttop zullen moeten komen en zullen moeten verdergaan. Welbevinden is fantastisch, maar je moet ook leren hoe je je eigen welbevinden in handen kunt nemen en kunt vasthouden. Excuses dat ik wat uitweidde, maar ik vind het ook belangrijk om te zeggen dat we niet de indruk mogen laten ontstaan dat de

overheid, de hogeronderwijsinstelling, de psycholoog, de minister, de rector, de studentencoach, het SIHO, de studentenvoorzieningen het allemaal zullen moeten oplossen voor elke student. Daarmee wil ik niet zeggen dat we voor bepaalde studenten niet sneller moeten kunnen ingrijpen, want dat is wel degelijk zo.

Minister, om dat aanbod uit te breiden, hebt u ook een trainingspakket gemaakt, 'Samen zorgzaam'. Ik vind die titel eigenlijk wel goed. Het gaat om een spoedcursus met concrete tips over hoe je mentaal welzijn bij studenten kan versterken en hoe je hen kan ondersteunen. Vooral mensen die in contact komen met het hoger onderwijs, studentenvoorzieningen, proffen, studentenbegeleiders en onthaalmedewerkers, maar ook ouders van studenten en medestudenten, worden aangespoord om het pakket te volgen. De focus ligt op het leren herkennen van mentale problemen en het aangaan van een gesprek, en op welke professionele hulpverleners er beschikbaar zijn om studenten verder aan te pakken. Nogal wat ouders vragen of het lukt, en als de student dan neen zegt, dan zegt de ouder: "Het komt wel goed." Dat is misschien net niet het antwoord dat de student op dat moment verwachtte.

Met deze aanpak wordt de aandacht gevestigd op de preventie bij mentaal welzijn, waar ik daarnet al uitgebreid naar verwees. Naast de mogelijkheden die er nu zijn om te praten over mentale problematieken, is het belangrijk dat men vooraf wordt geïnformeerd over de problematiek en hoe men daar het best mee kan omgaan als ouder, begeleider en omstaander.

Minister, in welke mate past deze spoedcursus binnen de andere maatregelen die reeds werden genomen met betrekking tot mentaal welzijn van studenten? Ik heb ze allemaal opgesomd.

Hoe zal deze cursus bekend worden gemaakt bij de doelgroep waarvoor hij is bedoeld, ook bij ouders? Werd er ondertussen nog samengezeten met de actoren in het hoger onderwijs in verband met mentaal welzijn, om studenten te ondersteunen en voor het opvolgen van de projecten?

Is er al een nieuwe bevraging gepland door de Vlaamse Vereniging van Studenten (VVS) met betrekking tot mentaal welzijn? Ik maak direct zelf de analyse daarbij: de afstand tot de vorige bevraging, is die gepland? Hoeveel tijd moet ertussen zitten?

Zijn er reeds analyses bekend van de vragenlijst die het SIHO heeft afgenomen binnen MoodSpace? Binnen de Codex Hoger Onderwijs is er momenteel eigenlijk nog niks opgenomen over mentaal welzijn 'as such'.

Wordt er nog in een aanpassing voorzien om het mentaal welzijn van studenten structureel op te nemen in een van de taken van onze instellingen voor hoger onderwijs, of is dat eigenlijk al vervat in de studentenvoorzieningen?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: We zijn sinds 2022 inderdaad echt gestart met een proactief beleid rond studentenwelzijn. Dat beleid omvat vier speerpunten: ten eerste, het uitbouwen van een Vlaanderenbrede welzijnsmonitoring; ten tweede, het verder uitbouwen van het centraal platform MoodSpace; ten derde, het uitbouwen van het Vlaanderenbrede lerend netwerk; en ten slotte, het versterken van de instellingen hoger onderwijs om veel meer van een reactief naar een proactief beleid over te gaan.

Het is vooral in die vierde doelstelling dat de spoedcursus 'Samen Zorgzaam' werd ontwikkeld door het Steunpunt Inclusief Hoger Onderwijs (SIHO) en professor Bruffaerts van de KU Leuven.

Het nieuwe hulppakket bestaat uit zes modules waarbij mensen betrokken bij het hoger onderwijs, maar ook ouders en studenten en eenieder die in contact komt

met studenten, filmpjes met casussen krijgen voorgeschoteld, TED-talks (Technology, Entertainment, Design), dat zijn video's van experts, en een stand van zaken over het mentaal welzijn van studenten.

Het pakket traint deelnemers ook om emotionele signalen te kunnen herkennen en deze op gepaste wijze bespreekbaar te maken, en om studenten desgevallend gericht door te verwijzen.

De studentenvoorzieningen (stuvo's) kregen als belangrijke spelers financiële middelen zodat ze trainers kunnen aanstellen die het hulppakket op maat van de instelling praktisch kunnen uitrollen, en zoveel mogelijk medewerkers en studenten kunnen opleiden tot zogenaamde poortwachters.

Op 12 januari 2023 heeft het SIHO samen met professor Bruffaerts een 'train de trainer'-cursus gegeven aan vijftig medewerkers van de studentenvoorzieningen. Volgens mijn informatie waren alle instellingen vertegenwoordigd, wat goed is. Het pakket is trouwens ook in het Engels beschikbaar, waarmee we desgevallend ook internationale studenten kunnen bereiken. De cursus is beschikbaar en consulteerbaar op MoodSpace.

Het SIHO voorziet ook in een impactevaluatie, door middel van zowel een pre- als een postmeting.

Het Vlaanderenbreed lerend netwerk, het derde speerpunt, werd opgezet en gecoördineerd door het SIHO. In dat kader heeft het SIHO in 2022 al heel wat activiteiten gepland. Ze hebben op regelmatige basis structureel werkoverleg georganiseerd met alle ankerfiguren die belangrijk zijn voor het welzijn van de hogeronderwijsinstellingen. Ook de studenten zijn via de Vlaamse Vereniging van Studenten (VVS) in dit werkoverleg betrokken.

In 2022 hebben we verschillende vormen georganiseerd voor de medewerkers van alle instellingen rond studenten met psychische stoornissen, cultuursensitieve zorg, en trajecten rond veerkracht, groeigesprekken en wat men het ABC-fundament noemt, namelijk de psychologische basisbehoeften van autonomie, binding en competentie.

Het Vlaanderenbreed beleid rond mentaal welzijn is evidencebased. Dat wil zeggen dat de evaluatie en monitoring centraal staan en dat interventies de wetenschappelijke toets moeten doorstaan en worden geëvalueerd.

We hebben vanaf afgelopen jaar de Welzijnsmonitor duurzamer ingebed. De uitvoering en implementatie van de Welzijnsmonitor wordt nu opnieuw gecoördineerd en uitgevoerd door professor Ronny Bruffaerts en professor Maarten Vansteenkiste in samenwerking met het SIHO.

Voortaan hebben we een langetermijnvragenlijstonderzoek met als doelstelling een jaarlijks en meerjarig beeld te geven van de psychische gezondheid, welzijn, veerkracht en motivatie representatief voor de studenten in het volledige hoger onderwijs in volledig Vlaanderen, inclusief Brussel.

De Welzijnsmonitor beoogt ook specifieke praktijk- en beleidsinput te genereren door het formuleren van specifieke actiepunten en aanbevelingen die een vertaalslag vinden op welk niveau dan ook, Vlaanderenbreed dan wel op instellingsniveau. Zo kunnen we op een evidencebased en gerichte wijze beleid of interventies uitrollen en verbeteren en nieuwe beleidsinitiatieven opzetten.

Alle hogeronderwijsinstellingen hebben deelgenomen aan de monitor die liep tot december 2022. De resultaten worden nu verwerkt tot een rapport.

In maart wordt er een symposium georganiseerd waar de resultaten worden bekendgemaakt. De resultaten van één jaar MoodSpace zouden ook op dat symposium worden gepresenteerd en ook mogelijke nieuwe stappen die we in de toekomst zouden moeten nemen.

Tot slot de vraag: wat met betrekking tot de verankering in de Codex Hoger Onderwijs? Ik denk dat het welzijnsbeleid op twee wijzen verankerd is in die codex, namelijk ten eerste, via de studentenvoorzieningen. Werkveld vier, namelijk 'medische en psychologische dienstverlening', stipuleert dat de stuvo's aan studenten ook – en ik citeer – “gepaste psychotherapeutische, psychosociale en medische ondersteuning en advies moeten verstrekken door een eigen aanbod te ontwikkelen of door samen te werken met andere daartoe geëigende diensten”.

Natuurlijk hebben we er ook voor gezorgd dat het SIHO zelf decretaal verankerd is. De speerpunten hebben we ook als een addendum toegevoegd aan het SIHO-convenant.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Dank u wel, minister.

Ik denk dat het inderdaad goed is dat u alles in uw antwoord nog eens hebt opgesomd. Wat in uw antwoord ook sterk is: van een reactief naar een proactief beleid gaan. Ik vind het echt sterk. We moeten rekenen dat u hiermee begonnen bent in 2022. Daarvoor, laat ons eerlijk zijn, collega's, was er voor het mentaal welzijn van studenten eigenlijk niet zoveel, laat staan op verschillende pijlers, laat staan zo uitgebouwd. Ik denk dat dit absoluut een goede zaak is. De volgende stap, van reactief naar proactief, vind ik in dezen echt een belangrijk iets.

Wat betreft het bekendmaken van die cursus voor opstaander, denk ik dat we daar ook studentenverenigingen, de VVS, bij moeten betrekken, zodat dat ook langs studentenverenigingen wordt verspreid bij andere studenten. We moeten dat ook naar ouders verspreiden. Ik weet dat er een zekere terughoudendheid is – en de GDPR helpt ons daar niet altijd bij – om ook de ouders van studenten te bereiken. Vroeger was dat evidenter. We moeten toch eens kijken hoe we dat kunnen doen. In het Vlaamse studentenleven is het nog vaak zo dat studenten ofwel thuis blijven en pendelen, maar er zijn ook veel studenten die tijdens de week op kot zijn maar in het weekend wel thuiskomen. Ook daar blijven de ouders, tot spijt van wie het benijdt, nog een rol spelen.

Op 2 juni, minister, zei u dat er een onderzoek lopende was over het gebruik van sociale media en het effect op het welbevinden en slaap. Werden op basis daarvan al aanpassingen gedaan op het platform MoodSpace? Hebt u daar weet van?

En dan heb ik nog een laatste iets. U hebt er niet over gesproken, maar in de commissie Welzijn breng ik het toch ook regelmatig ter sprake, dat is mentaal welbevinden en middelengebruik/middelenmisbruik/drugs. We zien daar toch ook een stevig verband. Wanneer we vandaag de THC-gehalten in wiet en cannabis bekijken, zien we dat die heel hoog zijn. Bijgevolg zien we ook veel meer psychoses, gewoon uitgelokt door het gebruik van drugs. Ik merk toch ook in studentenmilieus dat er een zekere normalisering is, en partijen die een zekere normalisering bepleiten. Je kunt natuurlijk niet enerzijds een normalisering en zelfs legalisering bepleiten, maar anderzijds zeggen dat we moeten ingrijpen in het mentaal welzijn van studenten. Die twee zaken hangen ook samen.

Dat is een suggestie die ik u nog zou willen doen omtrent dat proactieve. Men moet studenten ook daar duidelijk maken dat drugs op dat vlak het mentaal welbevinden niet altijd bevorderen. Integendeel zelfs, in veel gevallen, werken ze het mentaal

welbevinden tegen. En dus kan men niet verwachten dat de instellingen hoger onderwijs dat dan 'opsoppen'.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (cd&v): Het mentaal welzijn van studenten staat ook binnen onze fractie al enige tijd hoog op de agenda. Ik verwijs ook naar onze conceptnota die hierover is ingediend een tweetal jaar geleden. Er zijn ondertussen heel wat stappen gezet, goede stappen, minister. Samen Zorgzaam is een nieuwe, goede stap daarin.

Wat de studentenpsychologen betreft, collega Daniëls, hebt u gelijk: dat is uiteraard niet de enige oplossing. Maar we moeten op dit ogenblik wel erkennen dat er lange wachtlijsten zijn en dat we daaraan moeten werken. Wij pleiten daarom voor een minimumnorm, u weet dat: vijf keer per jaar en binnen de twee weken beschikbaar. Niet omdat dat onhaalbaar is, want je kunt perfect werken met onder andere pools van studenten die psychologie studeren, en je ziet dat dat in grote instellingen ook lukt. Maar ook omdat dat de verwachtingen tempert. Die studentenpsychologen zullen nooit een reguliere psycholoog zijn; dat is ook de bedoeling niet. Als je echt structurele, lange problemen hebt, is het zelfs beter dat je niet terecht komt bij de studentenpsycholoog. Die lost zeker en vast niet alles op, en daar ben ik het wel met u eens, collega.

Ik ben het niet met u eens als het gaat over het feit dat er niks in de Codex Hoger Onderwijs staat. Er staan een aantal dingen in rond decretale basissen voor psychologische dienstverlening en ondersteuning. Maar als u daar graag stappen in wilt zetten om dat te versterken, vindt u in ons zeker en vast een partner.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Heel kort. Ik kan me aansluiten bij veel dingen die gezegd zijn. Het is goed dat er sinds een aantal jaren meer aandacht is voor mentaal welzijn bij studenten. Maar ik wil misschien eerst aansluiten bij collega Warnez. Op een bepaald moment ga je een student, zeker als het iemand is met een zwaardere problematiek, moeten doorverwijzen. En als dan de trechter volloopt of stopt, ga je het probleem niet echt oplossen. Ik wil zeker versterken wat collega Warnez heeft gezegd. Daar moeten we zeker aandacht voor hebben. Maar dat valt een beetje buiten uw bevoegdheid, minister. Ik denk dat u ook niet alles kunt oplossen.

Ten tweede, ik wil misschien toch nog wel aangeven dat het Samen Zorgzaam-pakket goed is en dat ik dat ten volle steun. Als ik ooit misschien opnieuw ga lesgeven, ga ik dat zeker ook wel doen. Ik denk dat je daar vooral mensen bij trekt die er al in geïnteresseerd zijn en op een goede manier omgaan met mentaal welzijn bij studenten. De grote uitdaging zal de manier zijn waarop je aandacht voor welzijn instellingsbreed, in de hele organisatie, zult kunnen verspreiden. Dat lijkt me een heel grote uitdaging. Ik denk ook hier weer dat er bepaalde hogescholen zullen zijn die dat op een heel goede manier zullen aanpakken, waar dat heel goed lukt, andere waar het minder goed lukt. Ik hoop dat ze ook daar kunnen leren van elkaar.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Kort, ik denk dat we een heel dynamisch proces in gang hebben gezet dat heel alternatief werkt. Als het gaat over MoodSpace, wordt de vraag over slapen gesteld. Ook daar kan altijd worden aangepast en er zit ook al een minislaaptest bij. Ik veronderstel dat we na verloop van tijd alsmaar meer evidencebased informatie kunnen toevoegen. Dat is het leuke aan heel het gegeven.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Minister, er zijn inderdaad veel stappen gezet. U bent niet ingegaan op het stukje over drugs maar ik zal het bij de bevoegde minister in de commissie Welzijn nog eens aankaarten. Ik denk dat we moeten opletten voor het voorstel van de collega om studenten psychologie in te schakelen als een soort bijna-psycholoog. De studie psychologie duurt niet voor niets vijf jaar. Het lijkt me een goede zaak om die studenten in te schakelen als student-omstaander zoals we in andere omgevingen doen. Ik zou toch opletten met daar te ver in te gaan en ze structureel in te bedden als psycholoog.

Ik ben zelf ook bestuurder in een centrum voor geestelijke gezondheidszorg (CGG). In de commissie Welzijn komt het debat over de wachtlijsten bij de psychologen en de centra voor geestelijke gezondheidszorg bijna wekelijks aan bod. Dan kunnen we die studenten daar ook in inschakelen en zijn we bezig met iets waarvan ik niet goed weet waar je eindigt als student en waar je begint als medestudent, als omstaander en waar je begint als therapeut en op het domein komt van effectieve psychologische hulp. Ik denk dat we daar voorzichtig in moeten zijn.

Ik zeg niet dat we het niet moeten doen, maar wel voorzichtig en dat we terughoudend moeten zijn. Voor mij is het belangrijkste dat we de studenten zelf versterken, het proactieve, het tijdig ingrijpen, het preventief ingrijpen, het ondersteunen, het sterker maken, het weerbaarder maken, niet alleen in het hoger onderwijs maar ook in de vele stappen daarvoor, zodat de student-psycholoog de laatste stap is op het moment dat het echt blokkeert. Ik heb niemand het tegendeel horen beweren. We moeten ervoor zorgen dat onze mensen, onze studenten, weerbaar zijn want na het studentenleven komt ook het echte leven en ook daar komen er hobbels op de weg, zowel professioneel als niet-professioneel.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Hannelore Goeman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de ontwikkeling van de nieuwe eindtermen basisonderwijs en de herziening van de eindtermen eerste graad secundair onderwijs – 1226 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Jan Laeremans

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Minister, we zijn het over heel veel zaken vaak passioneel oneens. Maar als er één punt is waar we elkaar wel vinden, dan is dat het belang van eindtermen, van sterke eindtermen. We zijn daar niet alleen, ik verwijs naar mensen als Tim Surma en Dirk van Damme, die heel recent nog hebben gezegd dat die nieuwe eindtermen basisonderwijs een van de belangrijkste innovaties voor ons Vlaams onderwijs zouden kunnen zijn voor de komende jaren. Ik heb ook horen zeggen dat we in dat hele debat over dalende leerprestaties, ook moeten kijken – naast het lerarentekort, daar zijn we het hopelijk over eens collega's – naar welke leerstof in het lager onderwijs wordt aangebracht. Uiteindelijk wordt daar de basis van de basis gelegd waarop later voort wordt gebouwd. Als het daar fout loopt, dan krijg je dat in het secundair en het hoger moeilijk rechtgetrokken.

De lat moet in die eindtermen basisonderwijs dus echt hoog liggen. We mogen daar best ambitieuzer zijn. Ik heb professor Janssen van de KU Leuven naar aanleiding van de resultaten van de nieuwe peilingsproeven in december, horen zeggen dat uit eerder PIRLS-onderzoek (Progress in International Reading Literacy

Study) blijkt dat we de lat veel lager leggen dan in andere landen. Wat leerlingen op het einde van het zesde leerjaar moeten kennen, is in andere landen op het einde van het vierde leerjaar gekend. Ze voegt eraan toe dat de lat hoger leggen volgens haar niet alleen de oplossing is, er is ook nood aan een diagnose op systeemniveau. Ik denk dat allemaal punten zijn waarin we ons kunnen vinden, die bij ons alarmbellen moeten laten afgaan.

We zijn het dus eens over het belang van die eindtermen. Daarom dat het des te jammer is dat het een chaos aan het worden is. Je hebt enerzijds de eindtermen secundair – die saga hebben we hier al verschillende keren overlopen –, waarbij het onduidelijk is wat er nu gaat gebeuren met die eindtermen eerste graad die ook moesten worden herzien, en daarnaast dus de eindtermen basisonderwijs die we ook deze legislatuur nog zouden herbekijken. Ook nadat het door ons in het actuadebat werd gevraagd, is het me nog steeds niet helemaal duidelijk wat de stand van zaken is, en of ze er deze legislatuur wel echt komen.

Vandaar mijn vragen minister. Als het gaat over de eindtermen basisonderwijs, kunt u ons nog eens toelichten welke werkwijze u daarbij zult hanteren? Kwestie van zeker niet dezelfde fouten te maken als bij de ontwikkeling van de eindtermen secundair onderwijs. Hoe gaat u vermijden dat de eindtermen daarna opnieuw worden aangevochten bij het Grondwettelijk Hof? Dat is iets wat we te allen prijze moeten vermijden, want dat is niet in het belang van onze leerkrachten en leerlingen, die dan opnieuw in die chaos worden gestort. Kunt u ons toelichten wat de precieze timing is van de ontwikkeling van de nieuwe eindtermen basisonderwijs én van die herziene eindtermen eerste graad? Tot slot ben ik ook benieuwd wat uw reactie is op de uitspraak van professor Janssen dat er nood is aan een diagnose op systeemniveau.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Na de uitspraak van het Grondwettelijk Hof ben ik natuurlijk node nagenoeg onmiddellijk aan tafel geschoven met de onderwijskoepels om te bekijken hoe we eruit kunnen geraken. We hebben er immers allemaal baat bij dat er geen onzekerheid, geen vacuüm ontstaat. Dat verplicht ons wel om ongelooflijk snel aan de slag te gaan. Daarom heb ik het zinvol geacht om eerst te proberen om een consensus te vinden inzake de totale aanpak. Dat heeft anderhalve maand gevergd. Maar we zijn in de vakantiemaanden tot een consensus gekomen, een gezamenlijk akkoord, dat ook is goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Alle onderwijsverstrekkers hebben zich daarachter geschaard. Ik mag er dus van uitgaan dat de werkwijze niet wordt aangevochten. Maar 'the proof of the pudding is in the eating', en met de 'eating' zijn we momenteel bezig, namelijk, rekening houdend met de beperkingen die het arrest wel met zich meebrengt, met het herschrijven en versoberen van die eindtermen.

We moeten daarbij in eerste instantie kijken naar de derde graad, dat is het meest acuut, maar in één beweging ook naar de tweede graad, gelet op de doorlopende leerlijn. Maar we hebben ook meteen afgesproken dat we vervolgens, dus na de tweede en derde graad, die we in één beweging nemen, de eindtermen eerste graad zullen meenemen – dat is de consequentie – en vervolgens de eindtermen basisonderwijs.

Ik had graag de volgorde anders gezien, maar goed. Destijds, in andere regeerperiodes, heeft men besloten om te starten met de eerste graad secundair onderwijs. Dat was in het kader van de modernisering. Het is geen punt van kritiek. Het is wat het is. We moeten ermee aan de slag.

Ik ben het ermee eens dat de eindtermen basisonderwijs de meest essentiële zijn, zeker in functie van de taal- en onderwijskwaliteit. Het kalf ligt daar veel meer gebonden dan elders. Maar goed, we maken van de nood een deugd en we gaan

ervoor zorgen. Maar ik kan u geen timing geven. De meest brandende, de meest actuele en de meest acute zijn net de minimumdoelen voor de tweede en derde graad secundair onderwijs.

Hoe zal ik het zeggen? Ik ben daar regelmatig heel actief mee bezig. Men vraagt mij regelmatig om daar actief mee bezig te zijn, wat soms botst met de idee dat aan de grondslag lag van de vernietiging van de eindtermen, namelijk het gebrek aan onderwijsvrijheid en de te grote inmenging van mezelf – quod non – of van overheidswege. Dat was de aanleiding. Soms moeten we proberen tussen te komen om de discussies wat uit te klaren en de zaken vlot te trekken. Dat loopt momenteel – hout vasthouden. Dat loopt. Misschien loopt het niet in alle ontwikkelcommissies even vlot. Er zijn nog heel veel ontwikkelcommissies. We zijn nu in eerste instantie bezig met die minimumdoelen basisvorming, en vervolgens komen de specifieke eindtermen. Ik stel tot op heden – opnieuw, hout vasthouden – vast dat dat proces redelijk goed verloopt.

Ik ga geen deadlines of timing uitspreken met betrekking tot de eerste graad of het basisonderwijs. Het meest dringende is de tweede en derde graad secundair onderwijs, waarbij we ook parlementair een proces zullen moeten doorlopen dat niet het traditionele parcours zal zijn. Daar moeten we op een andere gelegenheid nog eens over spreken. Dat is net om het mogelijk te maken dat we zo snel mogelijk kunnen communiceren naar de scholen, zodat men het volgende schooljaar voorbereid kan starten en zodat de nodige leermiddelen die worden ontwikkeld, tijdig ter beschikking zijn.

Slotsom, ja, we hebben er heel uitvoerig over gediscussieerd. De discussies waren niet altijd even fijn, maar ik ben wel tevreden dat we dat zo lang gedaan hebben in de vakantiemaanden. We konden uiteindelijk een akkoord bereiken waarbij we op heel veel mogelijke discussies die zich zouden kunnen aandienen, hebben geanticipeerd. We hebben afspraken gemaakt. Die afspraken zijn vandaag de dag wel dienstig.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Ik wil het misschien eerst hebben over de eindtermen, of minimumdoelen basisonderwijs, zo u wilt. Daar wil ik u in volgen. Heb ik het goed begrepen dat er binnen de regering een werkwijze is afgesproken voor de uitrol daarvan? Of had u het over de herziening van het secundair onderwijs?

Ik denk dat we, los van het ideologische debat over wie of wat het laatste woord moet hebben over wat er in de klas moet worden gegeven – en daar staan wij aan uw kant, eerder dan aan die van de Guimardstraat –, lessen moeten trekken uit de manier waarop de eindtermen secundair zijn opgesteld. Het ontbrak inderdaad aan een soort van helicopterview, een overkoepelende commissie van in het begin die veel beter kon coördineren wat er in die verschillende ontwikkelcommissies gebeurde. Mijn suggestie zou zijn: zorg dat bij het ontwikkelen van de eindtermen basisonderwijs dat overzicht er van in het begin is, zodat het pakket in de feiten niet te zwaar wordt.

Ik hoor dat u, als het over de eindtermen basisonderwijs gaat, zich niet wilt laten vastpinnen op een specifieke timing. Dat begrijp ik vanuit uw standpunt. Maar kunt u alvast bevestigen dat het de ambitie is om nog deze legislatuur te landen? Of is zelfs dat niet gegarandeerd?

En dan moeten we het inderdaad ook nog eens hebben over die eindtermen secundair onderwijs. Ik moet zeggen dat ik daar heel veel zorgwekkende signalen over krijg, nog los van de timing. Ik ben het met u eens dat we daar het best zo snel mogelijk duidelijkheid over bieden aan de mensen die het in de klas moeten

doen. Maar kunt u nog altijd bevestigen dat maart 2023 realistisch is? Dat lijkt me cruciaal om te kunnen starten in september, met het oog op het te ontwikkelen schoolmateriaal. Ik stel me ernstige vragen of dat nog wel gaat lukken.

Bovendien, en dat vind ik zo mogelijk nog erger, hoor ik van een aantal mensen die het proces of de herziening van de eindtermen aan het volgen zijn, dat die overkoepelende commissie er in de feiten op neerkomt dat we het opstellen van het finale pakket eindtermen hebben uitbesteed aan de onderwijsverstrekkers. Het laatste woord gaat dus vandaag naar het katholiek onderwijs, het gemeenschapsonderwijs (GO!) en andere vertegenwoordigers, die in plaats van de wetgevende macht aan het bepalen zijn wat het finale pakket is. Ze houden zelf heel erg vast aan het feit dat maar 70 procent van de lestijden mag gaan naar de eindtermen, 30 procent naar ons eigen pedagogisch project. Daar willen we veel meer vrijheid over, terwijl ook eigenlijk helemaal niet duidelijk is hoeveel die 70 procent behelst.

Ik hoor ook dat de manier waarop die overkoepelende commissie werkt, zeer weinig transparant is, dat de mensen die in die ontwikkelcommissies zitten, eigenlijk weinig toegang krijgen tot de manier waarop die uiteindelijk triëren in het voorstel dat zij hebben gedaan. Zijn dat ook dingen die u ter ore komen? Wat is uw mening daarover als minister van Onderwijs? Want ik vind toch – en ik hoop dat we het daarover eens zijn – dat het uiteindelijk niet aan de onderwijsverstrekkers is om te bepalen waar wij de lat leggen, dat dat net is wat wij moeten doen als politici.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Ook wij zijn zeer benieuwd naar de uitkomst van de nieuwe ronde rond de eindtermen tweede en derde graad. Ik had eigenlijk heel graag gehad – ik ga het toch nog zeggen – dat men over de eindtermen die ontwikkeld waren in ontwikkelcommissies, met daarin mensen van de koepels die in al die ontwikkelcommissies zaten – zo u wilt is dat dan een overkoepelende commissie of niet, als je in elke commissie zit neem ik aan dat je overkoepelend denkt, maar blijkbaar is dat dan niet gebeurd –, en die dan afgezegd zijn en waartegen men dan naar het Grondwettelijk Hof getrokken is met een aantal bekommernissen die we vanuit de N-VA-fractie delen – terechte vragen: is het haalbaar, lukt het nog met tso en bso voor de stage, lukt het nog met het kso? Wat ik altijd heb gemist in het debat, is dat inhoudelijk debat. Ik ga het nog eens zeggen. Het zou fantastisch geweest zijn als men dat had gedaan. Men nam de eindtermen. Men ging met die koepels samenzitten, met leerkrachten die dat gaven. Men duidde met een groene markeerstift aan: dat geven we al, dat lijkt me dan geen probleem. Met een gele markeerstift: dat geven we eigenlijk niet of niet meer, maar dat zouden we eigenlijk wel moeten geven in het licht van de realiteit van de werkplekken waar onze tso-, bso- of kso-studenten terecht komen dan wel het hoger onderwijs. En met roze – omdat er nu eenmaal geen rode markeerstift bestaat, vraag mij ook niet waarom dat is –: dit gaat niet, dit is te veel, dit is te zwaar, te moeilijk, het sluit niet aan. Dat debat heeft men nooit gevoerd. Het is ook niet gevoerd bij het Grondwettelijk Hof, nooit op inhoud. Ik ondersteun collega Goeman: eindtermen gaan over inhoud. Dat is: wat moet men minstens kennen en kunnen als men een diploma, een getuigschrift van een bepaalde studierichting in handen heeft?

Minister, u hebt nu een manier gevonden om het vlot te trekken. Ik hoor collega Goeman zeggen dat het nu wat in handen ligt van de onderwijsverstrekkers. Dat is juist, omdat we anders opnieuw – en daar hebt u ook voor gepleit – bij het Grondwettelijk Hof staan en dat dat Grondwettelijk Hof dan weer gaat zeggen: "Ja maar, vrijheid van onderwijs." Dat artikel 24, ik denk dat we, collega's, deze legislatuur vastgesteld hebben dat waar in het verleden de vrijheid van onderwijs altijd, of toch dikwijls, de garantie gaf op onderwijskwaliteit, we die veronderstelling op dit moment niet meer mogen maken. Maar het is nu voor mij ook aan de onderwijsverstrekkers: verbaas mij en bewijs dat die vrijheid wel degelijk aanleiding geeft

tot kwaliteit. Dat wil zeggen: ambitieuze, concrete, duidelijke eindtermen waar die leerkracht mee verder kan, waarvoor die leerkracht geen mensen nodig heeft om dat voor hem te interpreteren, dat hij weet wat erin staat en dat we de ambitie verhogen. Ik ben dus zeer benieuwd, minister, wat daaruit gaat komen. Dit is wel de lakmoesproef voor de mensen van de koepels, die daar zitten om te bewijzen dat ze het ofwel voorhebben met onderwijskwaliteit en dus met andere woorden de ambitie voor duidelijke en concrete kennis, of dat ze blijven hangen in dat verhaal van vrijheid, dat dan vaagheid wordt. Ik kijk er dus samen met u naar uit.

Ik heb nog één zin over basisonderwijs. Ik onderschrijf volledig dat de minimumdoelen er eerst hadden moeten zijn. De minister heeft het geschetst, ik heb het ook al geschetst. Modernisering zonder nieuwe eindtermen, zonder nieuwe minimumdoelen, ging niet. En dus is het gelopen zoals het gelopen is.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Collega's, ik denk dat we heel wat lessen geleerd hebben ondertussen over de processen die gelopen zijn en dat allen ervoor gepleit hebben om die overkoepelende commissie ook mogelijk te maken. Die is er ondertussen en die is ook van toepassing voor het ontwikkelen van de eindtermen in het basisonderwijs.

Ik hoef geen betoog te houden. Jullie kennen mijn betoog rond de vrijheid van onderwijs. Wat mij betreft zijn eindtermen minimumdoelen en is het net de bedoeling om aan de slag te gaan met die eindtermen en de ambitie zo hoog mogelijk te leggen bij het aanvullende gedeelte om daar ook leerplannen en vanuit het pedagogisch project een visie en uitwerking aan te geven. Maar ik kijk samen met u uit naar de uitkomst van de onderhandelingen die nu bezig zijn.

De voorzitter: Mevrouw Rutten heeft het woord.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Dank u wel, collega's, ik zal het heel kort houden, want ik denk dat de collega's op het punt al goed zijn tussengekomen.

Ik wil aanvullen dat wij dezelfde signalen krijgen als de collega van Vooruit. Men maakt zich zorgen, minister, op het terrein. Het kan niet de bedoeling zijn dat het enige wat hier is bereikt, draait rond de macht van de onderwijsverstrekkers zelf, en dat het hoofddoel, namelijk kwaliteitsvol onderwijs, uit het oog verloren wordt.

Als ik mij niet vergis, ligt het eindoordeel over de finale beslissing trouwens in dit parlement. Ik kijk ook naar de anderen om het oordeel te maken op het moment dat het er komt. Er is dus een evenwicht, er is vrijheid van onderwijs, maar er is ook het parlement dat finaal op het knopje moet duwen. Wat dat betreft sluit ik mij graag aan bij collega Daniëls, die er een positieve uitdaging van maakt met de oproep: "verbaas ons, en laat de kwaliteit primeren."

Maar we maken ons zorgen, minister, hopelijk kunt u die zorgen wat wegnemen.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik heb een timing vooropgesteld. De enige timing die ik ook in het verschiet wil stellen, is de timing met betrekking tot de ontwikkeling van de eindtermen van de tweede en derde graad in het secundair onderwijs, namelijk tegen eind maart. Dat is al een heel scherpe timing. Daarvoor zal ik trouwens uw medewerking ook nodig hebben.

Wat ik wel heb geprobeerd, is om meteen in die vakantiemaanden een afspraak te maken rond de werkwijze voor de tweede en derde graad, en de eerste graad in

het secundair onderwijs, en ook nog eens met betrekking tot de ontwikkeling van de eindtermen in het basisonderwijs.

Daar was een discussie over het helikopterzicht. Vandaar dat we de overkoepelende commissie heel duidelijk hebben samengesteld met een aantal leden, namelijk twaalf leden, waarvan twee vertegenwoordigers van de verschillende onderwijs-verstrekkingen en twee vertegenwoordigers van de administratie.

Om sneller te kunnen werken, hebben we afgesproken dat er altijd een voorstel vertrekt van de overkoepelende commissie naar de ontwikkelcommissies. Een voorstel van reductie en versobering van de eindtermen gaat richting de bestaande ontwikkelcommissies op basis van het opgestelde kader, dat dan ook weer door de valideringscommissie is bevestigd, en vervolgens ook is gecommuniceerd naar de ontwikkelcommissies. Daarbij wordt aangegeven wat in de eindtermen bewaard blijft, wat wordt geherformuleerd, wat er wordt geschrapt, en waaruit een keuze kan worden gemaakt.

Elke ontwikkelcommissie ontvangt en bespreekt dat voorstel, en komt in consensus tot een definitief voorstel. Is er geen consensus, dan gaan de diverse standpunten naar de overkoepelende commissie, die ter zake een beslissing neemt. Ik denk dat het aangewezen is om tijdens de ontwikkeling van de eindtermen van de tweede en derde graad ook al mogelijke bijstellingsvoorstellen te formuleren, of minstens op te lijsten, voor de eerste graad, zodoende dat we daar sneller in kunnen gaan.

Ik heb die timing dus vooropgesteld. Ik heb ook met hen afgesproken dat we ons met z'n allen engageren om een gelijkaardige systematiek en werkwijze aansluitend in het kader van de eindtermen van de eerste graad te gaan volgen, of om die werkwijze te herzien. En dat we ook de eindtermen en de ontwikkelingsdoelen van het basisonderwijs op die grond gaan herbekijken.

Ik denk dat deze systematiek, zoals die nu loopt, wel werkt. Het zou fijn zijn, mochten we dan een gelijkaardige werkwijze volgen, zodat we daarover tenminste niet meer moeten discussiëren, en tijd moeten laten verloren gaan wat betreft het herbekijken van de eindtermen in de eerste graad van het secundair onderwijs en die van het basisonderwijs.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Minister, we zijn altijd voorstander geweest van doorlopende leerlijnen waarin inhoud logisch wordt opgebouwd, te beginnen in het basisonderwijs en zo verder naar het secundair onderwijs. Door de gang van zaken worden we nu min of meer gedwongen om omgekeerd te werken. Het zij zo. Maar ik denk dat we het er ook over eens zijn dat de basis zeer belangrijk is en dat daar echt prioriteit aan gegeven moet worden. Daarom doe ik vandaag ook een oproep, als de werkwijze dan toch al min of meer is afgesproken, om geen tijd te verliezen. Ik zie niet in waarom op het niveau van het basisonderwijs niet al begonnen kan worden met het samenstellen van ontwikkelcommissies en met de oefening om te kijken waar we vinden dat kinderen op het einde van het zesde leerjaar moeten staan. Daarbij moet er aandacht zijn voor het feit dat er van in het begin gekeken moet worden naar de haalbaarheid van het pakket.

Ten tweede, voor het secundair onderwijs, spreekt het voor zich dat de onderwijs-verstrekkingen erbij betrokken moeten worden. Het lijkt me logisch dat zij mee in het ontwikkelproces betrokken worden. Onder de gegeven omstandigheden vind ik het ook logisch dat de overkoepelende commissie eerst een voorstel doet voor een gereduceerd pakket, dat dan naar de ontwikkelcommissies gaat, die daar feedback op geven.

Maar waar ik wel een probleem mee heb, is dat ik vandaag de feedback krijg dat het laatste woord vandaag bij die overkoepelende commissie ligt. In die

overkoepelende commissie zitten alleen de onderwijsverstrekkers. Er zit wel iemand bij van de administratie, maar als ik het goed begrepen heb, neemt die alleen maar het secretariaat waar. Het pakket dat hier zal voorgelegd worden in het parlement, is iets waarover volgens mij eigenlijk heel ontransparant wordt beslist door de onderwijsverstrekkers zelf. Dat zijn degenen die het daarna ook moeten gaan doen. Dat vind ik een foute manier van werken. Het arrest van het Grondwettelijk Hof was wat dat betreft ook wel heel duidelijk. Zij zeggen inderdaad dat het pakket te zwaar was – daar kunnen we ook een discussie over voeren – en dat het te gedetailleerd is en daardoor een inbreuk wordt op de vrijheid van onderwijs. Maar ze zeggen ook wel heel duidelijk dat het laatste woord eigenlijk aan de overheid is. Het is aan ons, als parlementairen, om daarover de knoop door te hakken. Ik vind het dus wel problematisch dat de feedback die ik krijg, erop wijst dat u dat wat uit handen hebt gegeven, en dat het pakket dat hier naar het parlement gaat komen uiteindelijk geschreven is door de onderwijsverstrekkers zelf.

Dat blijft voor mij een heel heikel punt. Ik kijk dus ook uit naar wat er hier op tafel komt, maar ik roep u op, minister, om daarin uw verantwoordelijkheid te nemen en ervoor te zorgen dat het niet de onderwijsverstrekkers zijn die aan de knoppen zitten om te bepalen waar wij de lat voor ons onderwijs gaan leggen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over NT2-asielmiddelen voor centra voor volwassenenonderwijs – 1217 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Jan Laeremans

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Op de Dag van de Poëzie wil ik het nog even hebben over het Nederlands als tweede taal. Het is een hot item. Ik wil even polsen naar de inzet van asielmiddelen want in 2016 werden naar aanleiding van de asielcrisis voor het eerst NT2-asielmiddelen (Nederlands tweede taal) toegekend aan de centra voor volwassenenonderwijs (CVO's) en de centra voor basiseducatie (CBE's) waarmee ze een extra NT2-aanbod konden inrichten. Aan de hand van een verdeelsleutel ontvingen de centra met de hoogste noden ook de meeste middelen.

In 2022 werden zo 32.300 lerarenuren verdeeld onder de CVO's als asielmiddelen. Voor de middelen in 2023 werd voorgesteld om de verdeling te baseren op de toekenning in 2022. Maar over deze werkwijze rijzen wel wat bedenkingen, horen we. Ten eerste vragen de centra meer lerarenuren, in totaal 36.360 uren voor 2023. Het Agentschap Integratie en Inburgering (AgII) ondersteunt die vraag ook duidelijk.

Maar anderzijds blijken er in 2022 slechts 24.625 lerarenuren effectief te zijn ingezet. 23,76 procent van de in 2022 toegekende asielmiddelen is dus niet ingezet. Sommige centra lijken de asielmiddelen als een reservepot te beschouwen en ze zijn ook niet bereid om het overschot aan middelen over te hevelen naar centra die die wel kunnen gebruiken. Het was dus beter geweest als men een werkwijze zou hanteren die de in 2022 effectief ingezette uren in rekening neemt, samen met een onderbouwde vraag van elk centrum.

Minister, waarom werd voor de verdeling van de middelen in 2023 gekozen voor dezelfde verdeelsleutel uit 2022, wetende dat die in het ene centrum blijkbaar niet werden ingezet en er ergens anders vele uren tekort waren?

Bent u bereid de verdeelprincipes van de NT2-asielmiddelen voor de CVO's en CBE's te herbekijken op basis van de ervaringen op het terrein?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: De centra krijgen omkadering en werkingsmiddelen gebaseerd op de cursisten van het vorige schooljaar. Elke cursist telt dus en is er geen aftopping of maximale groei. Bovendien kunnen de centra inspelen op voorspelbare fluctuaties of onderbenutting door uren over te dragen naar het volgende jaar of naar een ander centrum. Daar is dus de nodige flexibiliteit.

Maar soms is er toch meer capaciteit nodig dan voorzien in de loop van het schooljaar. Daarvoor zijn de bijkomende NT2-middelen in het kader van de asielcrisis bedoeld. Het is een gesloten pot aan leraarsuren, punten en voltijdequivalenten (vte's) die in het begin van het kalenderjaar werden toegewezen aan de CVO's en CBE's die NT2 aanbieden. De middelen dienen dus om, in hetzelfde jaar, NT2-opleidingen aan te bieden die nodig zijn, als er onvoldoende reguliere middelen voorhanden zijn om bijvoorbeeld een verhoogde stroom van vluchtelingen het hoofd te kunnen bieden en in een inburgeringstraject op te vangen.

Het aantal te verdelen uren, punten, vte's en de verdeelsleutel voor die bijkomende NT2-middelen in het kader van de asielcrisis ligt vast in het decreet Volwassenenonderwijs. De verdeling gebeurt op basis van het aantal unieke cursisten NT2 in een inburgeringstraject. Maar er zijn mogelijkheden om de middelen te herverdelen en te verschuiven in de loop van het jaar. Daarvoor worden afspraken gemaakt binnen een werkgroep NT2-overleg. Daarin zitten de onderwijsverstrekkers, het AgII, de stedelijke agentschappen Atlas Antwerpen en IN-Gent, het Huis van het Nederlands Brussel, het Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties en Studietoelagen (AHOVOKS) en het Departement Onderwijs en Vorming. Dat zijn de leden daarvan.

Dat biedt de mogelijkheid om een beetje solidair, maar vooral flexibel te kunnen inspelen op de snel veranderende noden zoals aangegeven door de centra. Bijvoorbeeld als er plots een nieuw asielcentrum opent – je kunt dat nooit bij voorbaat weten – in een bepaalde regio, kan een centrum extra projectmiddelen nodig hebben en via die weg ook vragen om de gestegen NT2-behoefte te kunnen beantwoorden.

De werkgroep NT2-overleg asiel is dit najaar op twee overlegmomenten samengeroepen, namelijk in november en in december, net over de mogelijke verdeling van de middelen voor dit jaar, voor 2023. Dat was toen nog onder voorbehoud van de goedkeuring van de bijkomende NT2-middelen in het kader van de asielcrisis door de Vlaamse Regering. Voor de CVO's oversteeg de vraag inderdaad de beschikbare projectmiddelen asiel, maar men is daar in de werkgroep tot een consensus gekomen. Die werkwijze, de nodige flexibiliteit en de solidariteit die aan de dag gelegd wordt, hebben hun deugdelijkheid bewezen. Er is dus een consensus gevonden en men heeft nog altijd de mogelijkheid om in de loop van het jaar wat te verschuiven, te herverdelen tussen de centra.

De centra, het Agentschap Integratie en Inburgering en de Huizen van het Nederlands kunnen op regionaal NT2-overleg ook nog zelf gemotiveerd beslissen om met die middelen te schuiven binnen hun eigen regio. De CVO's kunnen bij eventuele tekorten putten uit de reserve die ze zelf opzij zetten uit hun reguliere middelen. Zo werden er 231.000 van de toegekende reguliere leraarsuren voor het schooljaar 2021-2022 niet aangewend en die zijn overgedragen naar het schooljaar 2022-2023. De CVO's kunnen er dus ook voor kiezen om deze overgedragen leraarsuren in te zetten voor bijkomend NT2-aanbod. Niet-aangewende middelen kunnen door andere CVO's ten slotte ook door AHOVOKS herverdeeld worden mits een akkoord

in de schoot van de werkgroep. Die vergadering gaat trouwens door na de krokusvakantie, dat is al ingepland.

Ik denk dus dat het huidige systeem van verdeling van de projectmiddelen na bespreking op de werkgroep NT2-overleg asiel én de procedure tot verschuiving van de niet aangewende asielmiddelen doorheen het kalenderjaar wel voldoende garanties bieden voor een goede werking, goede afspraken, een goede verdeling en desgevallend ook verschuiving van de middelen. Ik stel tot mijn tevredenheid vast dat de onderlinge verstandhouding, begrip voor elkaar, empathie voor soms heel snel wijzigende omstandigheden, er toch voor zorgen dat uiteindelijk op het terrein de nodige vragen omtrent desgevallend extra middelen, extra uren, vte's ingevuld kunnen worden.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Dank u wel, minister.

De discussie rond taal en Nederlands in het achterhoofd wil ik toch wel benadrukken dat we er alles aan moeten doen om de uren en de middelen die vrijgemaakt worden om mensen die hier komen ook effectief het Nederlands te leren, maximaal in te zetten. U gaf het zelf aan: de vraag oversteege het aanbod. Dan vind ik het echt wel jammer dat sommige centra blijkbaar die middelen niet rechtstreeks of niet op het moment zelf inzetten. U geeft aan dat er veel flexibiliteit en solidariteit is. Maar ik hoor op het terrein dat er toch wel wat ongenoegen is en dat in sommige regio's echt het water aan de lippen staat en men heel veel mensen moet weigeren, terwijl in andere regio's die middelen dan niet ingezet moeten worden.

Ik ben normaal gezien ook wel iemand die gelooft in de werking van solidariteit en afspraken op het terrein, maar als vanuit het werkveld de boodschap komt dat het toch schrijnend is dat middelen die dan gekleurd zijn, niet worden ingezet voor het bedoelde, en wetende dat het leren van het Nederlands net zo onder druk staat – waar u zelf ook altijd op wijst –, dan durf ik toch vragen om dat goed te monitoren en goed te kijken welke centra effectief aan de slag gaan en de noden die er in hun regio zijn, ook invullen, en dat er echt solidair wordt opgetreden waar nodig. Het kan immers niet dat er middelen vrijgemaakt worden en dat die niet benut worden of dat die opgepot worden. Dank u.

De voorzitter: Mevrouw Tavernier heeft het woord.

Annabel Tavernier (N-VA): Ik begrijp uit het antwoord van de minister dat de problemen die door collega Vandromme geschetst worden, eigenlijk door het huidige systeem wel opgevangen kunnen worden. Ten eerste kunnen middelen verschoven worden binnen een inburgeringsregio naar de centra die er nood aan hebben. Ten tweede kunnen de CVO's ook putten uit de reserves van hun reguliere middelen. Ten derde heeft de minister ook aangegeven dat AHOVOKS de niet aangewende middelen kan herverdelen over de centra en de regio's heen, mits het akkoord van de werkgroep.

Aan mevrouw Vandromme, de vraagsteller, had ik eigenlijk de volgende vraag. Waarom zouden sommige centra die herverdeling of die verschuiving van de middelen weigeren en waarom zouden ze die oppotten, zoals u aangaf in uw vraag? Gaat dat over één bepaalde case of is dat een Vlaanderenbreed probleem? Ik weet niet of u een overzicht kunt geven. Ik denk immers dat we enkel maar kunnen spreken over oplossingen als we echt de hele problematiek in kaart brengen.

Ik vind het in ieder geval een goede zaak dat er in februari een nieuwe samenkomst van de werkgroep NT2-asiel gepland staat waarbij die problematiek besproken kan worden. Ik kijk dan ook uit naar het resultaat. Dank u wel.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Er is een immense vluchtelingenstroom. En je moet het toch maar doen op het terrein om uiteindelijk die vluchtelingenstroom te kunnen beantwoorden, alleen al als het gaat over de extra druk op de CVO's die wordt veroorzaakt door de vluchtelingenstroom uit Oekraïne. Ik zeg het even uit het hoofd, maar ik denk dat we al boven de 11.000 ingeschreven Oekraïense vluchtelingen zitten, op een totaal van 36.000 vluchtelingen in Vlaanderen uit Oekraïne. Dat is een ongelooflijke extra druk, en dan heb ik het nog niet over de vluchtelingenstroom uit andere delen van de wereld, waarbij enige ontrading misschien ook gepaster zou zijn, maar goed. Zij moeten dat maar opvangen.

En dan stel ik vast dat we wel een breed instrumentarium hebben om daar flexibel op te kunnen inspelen, waarbij middelen en mensen kunnen worden verschoven binnen CVO's, tussen CVO's, binnen de regio, buiten de regio, boven de regio, en er ook middelen kunnen worden gebufferd. Die flexibiliteit zorgt er gelukkig ook voor dat de centra voor volwassenenonderwijs en de centra voor basiseducatie er alsnog in slagen om ten eerste tot een consensus te komen, samen met de onderwijsverstrekkers en de administratie. En ten tweede zijn er, niettegenstaande die ongelooflijke toestroom, bij mijn weten geen grote wachtlijsten ontstaan. Dat vind ik toch wel een huzarenstuk dat men op het terrein kan realiseren. Je moet het maar doen. Heel grote appreciatie en heel grote dank daarvoor.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Minister, ik deel uw appreciatie. Laat daar geen twijfel over zijn. Het is ongelooflijk. We zijn met heel veel commissieleden ook ingegaan op het aanbod om een keer te gaan kijken hoe die centra voor volwassenenonderwijs aan de slag gaan en hoe ze effectief ook mensen van verschillende niveaus en met verschillende achtergronden het Nederlands aanleren. Ik heb daar ook heel veel appreciatie voor. Maar ik kan toch aangeven dat ik soms wel hoor dat er wachtlijsten zijn en dat mensen lang moeten wachten? Mijn vraag is concreet om daar de vinger aan de pols te houden. En als u effectief samen met mij ontdekt dat die middelen niet worden ingezet op een zo snel mogelijke manier, kunnen we daaraan werken.

Collega Tavernier, ik heb ook geen idee waarom. Ik kan alleen maar aangeven dat de huidige manier van verdelen eigenlijk gebaseerd is op die van vorig jaar en dat het kabinet en de administratie zeker de cijfers van het globale pakket hebben. Mijn vraag is dus om te monitoren en om er zeker voor te zorgen dat de middelen die vrijgemaakt worden om NT2-lessen aan te bieden, ook effectief worden ingezet.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.